

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
1950 - 2000
ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΑΠΟ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ⁽¹⁾**

από τον

ΙΩΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ*

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Στα μέσα του προηγούμενου αιώνα θεωρούσαν τη Σπηλαιολογία ως ιδιορρυθμία μερικών ατόμων, παρά ως μία σοβαρή ασχολία, η οποία θα μπορούσε να αποδώσει θετικά συμπεράσματα μέσα από τη θεωρία και την πρακτική γύρω από αυτήν.

Με την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους και από την ανάγκη αποξήρασης μεγάλων εκτάσεων ευφόρου γης, την οποία κατέκλυζαν τα νερά από τις βροχές και τα χιόνια, μετακλήθηκαν ξένοι επιστήμονες για να μελετήσουν το μέγα αυτό πρόβλημα του αποστραγγισμού των λεκανών της Κωπαΐδας και του Αρκαδικού οροπεδίου της Τρίπολης. Η Ελληνική Κυβέρνηση τους είχε αναθέσει επίσης τη μελέτη του τρόπου μεταφοράς των νερών της Στυμφαλίας στην Αθήνα. Οι μελέτες στην Κωπαΐδα αξιοποιήθηκαν μεν, αλλά με απαράδεκτα χαριστικούς νόμους (του 1833, 1867, 1873, 1880 κλπ.) για τη Γαλλική και μετά την Αγγλική Εταιρεία.

Στην Αρκαδία οι μελέτες (του 1892) για την προστασία απόφραξης των καταβοθρών του οροπεδίου από το νομομηχανικό Ν. Σιδερίδη σταμάτησαν να εφαρμόζονται μετά το 1911. Αλλά το μεγάλο κέρδος από τις μελέτες αυτές είναι ότι έχουμε τις πρώτες επίσημες καταγραφές σπηλαίων και καταβοθρών μας.

Η νεότερη σπηλαιολογική δράση ουσιαστικά αρχίζει τις δεκαετίες 1920-1930, όταν ιδρύονται τα πρώτα φυσιολατρικά σωματεία. Τα μέλη τους κατά τη διάρκεια των εκδρομών επισκέπτονται και τα σπήλαια που συναντούσαν. Οι φυσιολάτρες αυτοί μπορούν να θεωρηθούν και οι πρωτοπόροι στη σπηλαιολογία, γιατί είναι εκείνοι που αφήνουν τις πρώτες γραπτές εντυπώσεις γύρω από τα σπηλαιολογικά φαινόμενα της Ελλάδας.

Τα σωματεία αυτά, κατά χρονολογική σειρά της ίδρυσής τους, είναι: Ο «Οδοιπορικός» το 1920 από συντροφιά φίλων της υπαίθρου, που ήταν γνωστοί με την ονομασία οι «12 Απόστο-

* **ΙΩΑΝΝΟΥ Ι.** Σπηλαιολόγος-συγγραφέας - Τακτικό μέλος Ε.Σ.Ε.

Hellenic Speleological Society, 1950-2000, Her history through personal notes.

(1) Οι σημειώσεις για το ιστορικό της Ε.Σ.Ε. βασίστηκαν στις δημοσιεύσεις στο «Δελτίο της Ε.Σ.Ε.», 1951-1995 και σε χειρόγραφες σημειώσεις των ιδρυτικών μελών της Γιάννη και Άννας Πετροχειλου, Αλέκου Χαρολίδη, Γεωργίου Γραφίου, Γιάννη Καψαμπέλη, το αρχείο-βιβλιοθήκη του συγγραφέα, καθώς και στη συνεργασία των Κων. Μερδενισιάδου και Γρ. Παπαδόπουλου.

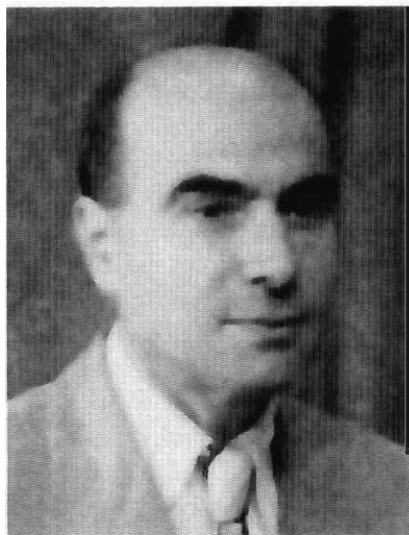
λοι». Η «Υπαίθριος Ζωή» το 1923. Ο Φυσιολατρικός Σύνδεσμος «ΠΑΝ» το 1927 από ομάδα Ιώνων της Σμύρνης. Έδωσαν στο Σύνδεσμο το όνομα του Πάνα, αφού εκεί πίστευαν πως πρωτολατρεύτηκε ο θεός των δασών και των δρυμών. Τα αρχικά του όμως ΠΑΝ συμβόλιζαν και τα Πεύκο-Αέρας-Νερό, επίσης ο «Φυσιολοτρικός Όμιλος Πειραιά» το 1927 και το καθαρά Ορειβατικό Σωματείο ο «Ορειβατικός» το 1930 από συντροφιά που επειδή τους άρεσαν τα βουνά, τους είχαν ονομάσει «Κούκους». Ακόμα Φυσιολατρικά Σωματεία με λίγα μέλη και τα οποία δεν λειτουργούν σήμερα (το 2000).

Την ίδια εποχή 1925-1940 ο Άνταλμπερτ Μάρκοβιτς (1897-1941), οργάνωνε την Ελλάδα και πραγματοποιεί τις σπηλαιολογικές και προϊστορικές έρευνές του. Είχε αιφνίδιο θάνατο σε αεροπορικό δυστύχημα την 28η Οκτωβρίου 1941. Ο ίδιος είχε καταθέσει όλο το υλικό των ερευνών του στο Ανθρωπολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών, του οποίου αρχείου την τύχη κανένας δε γνώριζε για χρόνια. Η μη δημοσίευση του συνόλου των παρατηρήσεών του για τα 4000 ελληνικά σπήλαια, για τα οποία είχε συλλέξει στοιχεία, στερεί από χρήσιμες πληροφορίες τη σπηλαιολογική μας κοινότητα. Η Ημερίδα της 30ής Νοεμβρίου 1993 που οργανώθηκε από το Ανθρωπολογικό Μουσείο και την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία είχε αντικείμενο τις σπηλαιολογικές έρευνές του στην Ελλάδα, την παρουσίαση υλικών από το προσωπικό του αρχείο και τις συλλογές των ευρημάτων του, που φυλάσσονται στο Ανθρωπολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από τις επισκέψεις των μελών αυτών των φυσιολατρικών σωματείων στις τότε γνωστές σπηλιές γεννήθηκε το πάθος της έρευνας-καταγραφής-μελέτης άγνωστων σπηλαίων.

Από τα πιο ενεργά σπηλαιολογικά μέλη του «Πάνα» ήταν το ζεύγος Γιάννης και Άννα Πετροχείλου, που ουσιαστικά θεωρούνται οι βασικοί πρωτεργάτες της εφηρμοσμένης Σπηλαιολογίας μας. Πρωτοστάτησαν στις πρώτες εξερευνήσεις και καρτογραφήσεις των σπηλαίων μας κατά την περίοδο 1920-1940. Την ίδια εποχή έδρασε θετικά και ο γεωγράφος Γιάννης Σαρρής, που συνεργάστηκε με τις ομάδες των φυσιολατρικών σωματείων τον «Οδοιπορικό», ο οποίος ξεκινά επισκέψεις σε σπήλαια από το 1921, την «Υπαίθρια Ζωή», τον «ΠΑΝΑ», τον «Ορειβατικό» και τον «Αττικό». Οι πρωτοπόροι της Σπηλαιολογίας δημοσιεύουν τις εργασίες τους στα περιοδικά «Εκδρομικά» 1933, επίσης στα του «Πανός», «Βουνό» και «Αττικός». Οι άριστες εργασίες όπως των Martel, Σιδερίδη, Markovits και άλλων ξένων και Ελλήνων κάλυπταν σπηλαιολογικά θέματα εκτός των ειδικών αρχαιολογικών σκοπών. Οι περισσότερες επισκέψεις στα Ελληνικά σπήλαια, τη χρονική εκείνη περίοδο, αποτελούν περιπτώσεις εκδρομισμού, σπηλαιοβασίας και αθλητικών επιδόσεων, αφού δεν είναι αποστολές που έχουν στόχους υπερβάσματα μετά από μελέτες που να έγιναν με μεθοδικότητα και πρόγραμμα.

Φαίνεται ότι το ενδιαφέρον γύρω από τα σπήλαιά μας ήταν έντονο τα τελευταία χρόνια πριν το 1950 και σε αυτό συνέτειναν δύο σπηλαιολογικές διαλέξεις που προξένησαν ενθουσιασμό αλλά και οι πολλές δημοσιεύσεις που έγιναν αιτίες να αναπτυχθεί ζωηρή σπηλαιολογική κίνηση. Η πρώτη σπηλαιολογική διάλεξη έγινε από τον Γεώργιο Γραφίο το Δεκέμβριο του 1948 στην Περιηγητική Λέσχη και η δεύτερη από τον Γιάννη Πετρόχειλο στον «Πάνα» το Δεκέμβριο του 1949. Αρχίζουν να καλλιεργούνται συναδελφικές σχέσεις μεταξύ Ελλήνων σπηλαιολογικών στελεχών αλλά και ξένων σπηλαιολόγων και σπηλαιολογικών ομάδων-οργανώσεων που με προθυμία ανταλλάσσουν απόψεις και σχετικές σπηλαιολογικές εκδόσεις.

Οι παραπάνω δημιούργησαν τις βάσεις για την Ελληνική Σπηλαιολογία, ήταν όμως επιτα-

1

2

3

4

5

6

Εικόνες 1-6: Ιδρυτικά μέλη: 1. Γιάννης Πετρόκειλος – 2. Άννα Πετροκείλου – 3. Γεώργιος Γραφίος – 4. Αλέκος Χαρολίδης – 5. Ελευθέριος Πλατάκης – 6. Ιωάννης Καψαμπέλης.

κτική η ανάγκη της ίδρυσης ιδιαίτερου σπηλαιολογικού σωματείου, κυρίως μετά το 1949, όταν ανατέθηκε στο ζεύγος Γιάννη και Άννα Πετροχειλίου να εκπροσωπήσουν τον «Πάνα» μετά από πρόσκλησή του, που είχε δεχτεί το Σωματείο, να συμμετάσχει στη Διεθνή Σπηλαιολογική Συνάντηση, που έγινε στη Βαλάνς της Γαλλίας, οπότε και το Υπουργείο Παιδείας συμφώνησε να εκπροσωπήσει τον «Πάνα» ο καθηγητής - φυσικός Γιάννης Πετρόχειλος. Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος (Ε.Ο.Σ.) αντιπροσωπεύτηκε από τον Γάλλο Γενικό Γραμματέα της Συνάντησης του Ageron. Στη Βαλάνς έλαβαν μέρος αντιπρόσωποι από 9 κράτη και ορίστηκε η Διεθνής Σπηλαιολογική Επιτροπή που θα αποφάσιζε σε ποια χώρα θα οργανώνεται κάθε τετραετία Διεθνές Σπηλαιολογικό Συνέδριο. Στη Σπηλαιολογική Επιτροπή ορίστηκαν αντιπρόσωποι όσων κρατών παρέστησαν, χωρίς όμως να συμπεριλάβουν την Ελλάδα γιατί θεωρήθηκε πως υστερούσε επειδή ήταν πολύ νεαρά στη Σπηλαιολογία. Ο Πετρόχειλος αντέδρασε και εξήγησε τους λόγους της πολύχρονης σκλαβιάς και των συνεχών πολέμων που δεν επέτρεψαν στη χώρα μας την έντονη ασχολία με τη Σπηλαιολογία και ζήτησε να τεθεί σε ψηφοφορία με ανάταση της παλάμης ο ορισμός αντιπροσώπου και από την Ελλάδα. Από τους 65 παρόντες μόνο ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας καταψήφισαν με τη δήλωση ότι «αγαπούν και θαυμάζουν την Ελλάδα, αλλά δεν μπορούσαν να αλλάξουν γνώμη, γιατί πίστευαν ότι τις προηγούμενες δεκαετίες δεν ήταν ικανοποιητική η σπηλαιολογική της δράση».

Τελικά μετά τον ορισμό και του Έλληνα αντιπροσώπου, ο Γιάννης Πετρόχειλος υποσχέθηκε ότι στο μέλλον η χώρα μας θα φανεί αντάξια της τιμής.

Μετά από 4 χρόνια (1953) οργανώθηκε στο Παρίσι το Πρώτο Διεθνές Σπηλαιολογικό Συνέδριο, όπου ο Γιάννης Πετρόχειλος παρουσίασε τόση σπηλαιολογική δραστηριότητα από την Ελλάδα, ώστε χαρακτηρίστηκε από το Συνέδριο από τις αξιολογότερες σε σπηλαιολογική απόδοση χώρες. Εν τω μεταξύ είχε ιδρυθεί και η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία (1950), με πρώτα ιδρυτικά της μέλη τους Γιάννη και Άννα Πετροχειλίου.

Την πίστη του ζεύγους Πετροχειλίου στην ιδέα της ίδρυσης της Σπηλαιολογικής είχαν και οι πρωτοπόροι λάτρεις των σπηλαίων Γεώργιος Γραφίδος, Γιάννης Καφαμπέλης, Γεράσιμος Μοντεσάντος και Αλέκος Χαρολίδης, ενώ ανάμεσα στις προσωπικότητες που υπογράφουν το ιδρυτικό της ήταν οι Δ. Βετούλης, Γ. Δαδιώτης, Γ. Διοσκουρίδης, ο Ναύαρχος Σπύρος Ζάρκος, Ν. Ζέρβας, Σπ. Θεριανός, ο καθηγητής Ιωάννης Κούμαρης, ο τότε αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Στρατού στρατηγός Γεώργιος Κοσμάς, Θ. Κουντούρης, Κ. Κατσιγιαννάκης, Απ. Κωνσταντινίδης, Γ. Λεονταράκης, Πρόδρομος Μισιριάν, Δ. Μαργαρίτης, ο καθηγητής Σπύρος Μαρινάτος, Γ. Μαράτος, ο καθηγητής Γεώργιος Μαρίνος, Σπύρος Μελάς, Ι. Μπουρνόβας, Εμμ. Ξύδης, Ελευθέριος Πλατάκης, Λεωνίδας Πετρόχειλος, Σπύρος Πετρόχειλος, Γ. Παπασταματίου, Ν. Παπανικολάου, Ιωάν. Στάης, Ευστρ. Σισμάνης, Γ. Σαραντάκος και Γ. Φραγκάτος.

Το ιδρυτικό πρακτικό της Ε.Σ.Ε. συντάχθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 1950 και υπογράφηκε από τα 42 ιδρυτικά μέλη. Στο δεύτερο άρθρο αναφέρεται ότι:

«Σκοπός της Εταιρείας είναι να προαγάγη την μελέτη των Ελληνικών σπηλαίων και των σχετικών με αυτά μορφών διά να προσφέρη χρήσιμα στοιχεία αφ' ενός μεν εις την επιστήμην, αφ' ετέρου δε εις την εθνικήν οικονομίαν και προς εξυπηρέτησιν κοινωφελών έργων.

Ο σκοπός της Εταιρείας επιτυγχάνεται:

α) διά συλλογής και ταξινομήσεως όλων των στοιχείων των σχετικών με τα Ελληνικά σπήλαια, τα οποία προσφέρονται υπό των σπηλαιολογικών ομάδων διαφόρων εκδρομικών σωμα-

τείων και υπό ελευθέρως εργαζομένων Ελλήνων και ξένων σπηλαιολόγων.

β) διά συστηματικών εξερευνήσεων και μελετών.

γ) δι' έργων προστασίας και αξιοποιήσεων διαφόρων σπηλαίων.

δ) δι' οργανώσεως σπηλαιολογικών συνεδρίων εν Ελλάδι και συμμετοχής εις διεθνή ται-
αύτα.

ε) δι' εκδόσεων εργασιών σχετικών με τα σπήλαια.

στ) δια παντός άλλου μέσου, όπερ ήθελε κριθί κατάλληλον διά την εξυπηρέτησίν του».

Η Άννα Πετροχειλου είναι η μόνη γυναίκα που συμμετείχε ως ιδρυτικό μέλος της Ελληνι-
κής Σπηλαιολογικής Εταιρείας και για πολλές δεκαετίες είναι κύριος άξονας της σπηλαιολογι-
κής μας δράσης. Για τον Πετρόχειλο ήταν συμπαραστάτης στη ζωή του έως το 1960 και η στε-
νή συνεργάτης του στην εξερεύνηση, μελέτη και χαρτογράφηση των σπηλαίων. Ο Γιάννης Πε-
τρόχειλος διετέλεσε Πρόεδρος της Εταιρείας από το 1950 έως το 1960, οπότε απεβίωσε. Τον
διαδέχθηκε η Άννα Πετροχειλου, τόσο στην έρευνα όσο και στην Προεδρία της Ε.Σ.Ε.

Το πρώτο της Διοικητικό Συμβούλιο για τη διετία 1951-1952 το αποτελούσαν: Πρόεδρος
Ιωάννης Πετρόχειλος. Αντιπρόεδρος Ιωάννης Καψαμπέλης. Γεν. Γραμματέας Γεώργιος Γρα-
φιδός. Ειδικός Γραμματέας Αλέκος Χαρολίδης. Έφορος Νίκος Ζέρβας. Ταμίας Δ. Μαργαρί-
της. Σύμβουλοι Ν. Ζάρκος, Ι. Στάης, Ν. Αιγινίτης και Γ. Μοντεσάντος.

Τα ονόματα των εκάστοτε μελών της Ε.Σ.Ε. που αναδείχθηκαν στα Διοικητικά Συμβούλια
της από το 1951 έως το 2000 είναι:

Πρόεδροι: Ι. Πετρόχειλος, Άν. Πετροχειλου, Γ. Γραφιδός, Ν. Συμεωνίδης, Μιχ. Δερμιτζά-
κης, Γ. Θεοδώρου.

Αντιπρόεδροι: Ι. Καψαμπέλης, Γ. Σταματάκος, Γ. Κοσμάς, Ν. Παπάκης, Ι. Όντρις, Ηλ.
Παρασκευαΐδης, Α. Πουλιανός, Γ. Μπαρνιάς, Ν. Συμεωνίδης, Άν. Πετροχειλου, Μιχ. Δερμι-
τζάκης.

Γεν. Γραμματείς: Γ. Γραφιδός, Λ. Πετρόχειλος, Δ. Χαραλάμπους, Ι. Ιωάννου, Γρ. Παπαδό-
πουλος.

Ειδ. Γραμματείς: Αλ. Χαρολίδης, Ι. Ιωάννου, Β. Βασιλοπούλου, Ευάγ. Κωνσταντακάτος, Γ.
Θεοδώρου, Χρ. Κυριακοπούλου, Θεόδ. Σκούρας, Θεοδ. Κωνσταντά, Νικ. Λελούδης.

Ταμίες: Δ. Μαργαρίτης, Α. Μοΐρας, Λ. Πετρόχειλος, Λ. Γερομήτσος, Σ. Κωνσταντίνου, Γ.
Μπαρνιάς, Κ. Μερδενισιάνος, Δ. Λιάγκος, Γ. Δηλαράς, Α. Βαρβέρη, Σπ. Πετρόχειλος, Θεόδ.
Σκούρας, Ευάγ. Τσίμπανης, Δημ. Νικολάου.

Έφοροι: Ν. Ζέρβας, Ι. Ζερβουδάκης, Ι. Ιωάννου, Γ. Δηλαράς, Δ. Λιάγκος, Ευάγ. Τσίμπα-
νης, Κ. Ζούπης, Χρ. Κυριακοπούλου, Χαρ. Νικολάου, Π. Δημητρέλος, Γ. Αβιτζής, Ι. Μπασιά-
κος, Στ. Κίρδης, Συμ. Καραπαναγιωτίδου, Ευαγ. Καβαλιέρος.

Σύμβουλοι: Ν. Ζάρκος, Ι. Στάης, Ν. Αιγινίτης, Γ. Μοντεσάντος, Α. Χαρολίδης, Γ. Αγγελής,
Γ. Πίππης, Α. Πετρόπουλος, Σ. Λέκκας, Α. Πάγκαλος, Ι. Καπερνάρος, Αλ. Προβιαδάκη, Β.
Καραγιάννη, Π. Κοτρώνη, Σ. Δωρής, Τ. Θεοχάρη, Ο. Δρόσος, Γ. Κολιόπουλος, Ε. Ζολώτας, Κ.
Πολίτου, Γ. Μαρίνος, Α. Γεωργαλάς, Δ. Παπαδήμος, Μ. Δερμιτζάκης, Ι. Μελέντης, Β. Βασιλο-
πούλου, Ν. Βαρβέρη, Γ. Παναγιωτίδης, Γρ. Παπαδόπουλος, Ευάγ. Κωνσταντακάτος, Αχ. Γά-
κης, Θ. Κιτσέλης, Γ. Αθαγιανός, Π. Γαλανοπούλου, Χ. Δεληγιώργη, Κ. Παραγκαμιάν, Στ. Κο-
λοβούρης, Παν. Πλέσσις, Νικ. Συμεωνίδης, Ι. Μπασιάκος, Γ. Αβιτζής, Π. Δημητρέλος, Π.
Δελτούζος.

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε. - ΑΡΧΕΙΟ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

Η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία διατηρεί Σπηλαιολογικό Μητρώο των σπηλαιολογικών-καρστικών μορφών της χώρας:

α) Φάκελλο πληροφοριών και στοιχείων με την επικρατέστερη ονομασία του σπηλαίου και άλλων (ονομασιών) που πιθανό να έχει, καθώς και τον Αριθμό του Σπηλαιολογικού Μητρώου του (Α.Σ.Μ). Διοικητικά στοιχεία με το όνομα πόλεως, χωριού ή οικισμού αφετηρίας, που θα χρησιμεύσει στην ερευνητική ομάδα, Δήμος ή Κοινότητα στην οποία ανήκει, Επαρχία, Νομός, Διαμέρισμα-περιοχή, υψόμετρο και αριθμός κατοίκων. Αποστάσεις και μέσα συγκοινωνίας, που πρέπει να διασχίσουν εκείνοι που θα το επισκεφτούν, κερσαία ή θαλάσσια, πόση ώρα πεζοπορίας από το χωριό-αφετηρία προς το σπήλαιο.

Στο φάκελλο κάθε σπηλαίου υπάρχουν όσες πληροφορίες το αφορούν, είτε με σημειώσεις, είτε από δημοσιεύσεις, φωτογραφίες και καρτογραφήσεις του, ποιοί το εντόπισαν, ποιά η ιστορία και η χρήση του, η λαογραφία και η αναφορά του στη βιβλιογραφία, εκείνοι που το ερεύνησαν μελέτησαν κλπ.

Στο Αρχείο σπηλαίων της Ε.Σ.Ε. μέχρι σήμερα οι Αριθμοί Σπηλαιολογικού Μητρώου έχουν υπερβεί τις 8.000 καρστικές μορφές.

β) Με Γεωγραφικά στοιχεία του για τη θέση του σπηλαίου (τοπωνύμιο), σε τι υψόμετρο είναι και ποιές είναι οι γεωγραφικές του συντεταγμένες. Χαρακτηρισμός σε ποιά καρστική μορφή ανήκει (σπήλαιο, βράθρο κλπ.), αν είναι κερσαίο ή ενάλιο. Απρόβλεπτα στοιχεία γενικού ενδιαφέροντος, όπως αν έχει παλαιοντολογικό ή αρχαιολογικό ή άλλο ενδιαφέρον.

Τα μέλη της Ε.Σ.Ε. Σπύρος Κωνταντόπουλος και Σωτήρης Τζουγιόπουλος εργάστηκαν πάνω σε μια ιδέα του ιδρυτικού μας μέλους Αλέκου Χαρολίδη για το «Γεωγραφικό Ευρετήριο Ελληνικών σπηλαίων» βασισμένο στις καρτογραφημένες καρστικές μας μορφές. Η παρουσίαση των στοιχείων γίνεται πάνω σε καρτόνια με διαστάσεις 50 x 70 εκ. Κάθε καρτόνι αντιπροσωπεύει ένα νομό ή πολλές επαρχίες ανάλογα με τον μικρό ή μεγάλο αριθμό σπηλαίων που έχουν μελετηθεί. Κάθε νομός παρουσιάζεται με κάρτη που είναι επικολλημένος στο καρτόνι. Από την κάθε δημοσιευμένη μελέτη σπηλαίου, η καρτογραφησή του έχει σμικρυνθεί στο φωτοτυπικό μηχανήμα και έχει κολληθεί σε σειρά στο καρτόνι. Με το Ευρετήριο αυτό μας δίδεται η δυνατότητα αμέσως να έχουμε μια πρώτη εικόνα πληροφόρησης πάνω στη σπηλαιολογική ταυτότητα κάθε νομού. Η εργασία αυτή συμπληρώνεται από τον Γρηγόρη Παπαδόπουλο.

Η εργασία του Ευρετηρίου βρίσκεται στο στάδιο της συμπλήρωσης φακέλων σε κάθε καρτόνι. Στο πρώτο φάκελλο θα υπάρχουν καρτέλλες των σπηλαίων, τα οποία δεν έχουν ερευνηθεί που θα βοηθήσουν τους μελλοντικούς ερευνητές και μελετητές να τα αναζητήσουν και στο δεύτερο φάκελλο για όσα έχουν ήδη μελετηθεί και σε τι στάδιο σταμάτησε η έρευνά τους.

Τα Ελληνικά σπήλαια έχουν χωρισθεί σε κατηγορίες κατά θέμα ανάλογα με το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της μελέτης τους: αρχαιολογικό ενδιαφέρον, αγιάσματα, βιολογικό, δολίνες, εθνολογικό, εθνικό, ενάλια, θεραπευτικά ασκληπεία, καταφύγια, καταβόθρες-κώνοι, κατοικίες-τρωγλοδύτες, λατρευτικά αρχαιότητας-μυθολογικά-νυμφαία, λαξευτά, λαογραφικά, μαντεία, οικήσεις, πόλγες, πνέουσες οπές, πηγές-ανάβολοι-εκβολές, παλαιοντολογικό, πλουτοπαραγωγικό, σπηλαιϊκού χριστιανισμού (σπηλαιο-εκκλησίες), σπηλαιολογικού ενδιαφέροντος αθλητικά και μη, ταφικά, τουριστικά, φαράγγια, φυσικές γέφυρες-καμάρες.

6291 6300

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ**
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1960
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛ. ΜΑΥΡΑΔΟΥ 11
ΤΗΛ. 617.824
ΑΘΗΝΑΙ

**SOCIÉTÉ
SPELEOLOGIQUE DE GRÈCE**
11 RUE MAURADOU 11
TEL. 617.824
ATHÈNES

**ΜΗΤΡΩΟΝ
ΣΠΗΛΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**
REGISTRE DE GROTTES HÉLÉNIQUES

Α/Α Μητρώου Έλληνικών Σπηλιών

Α/Α Σπηλαίου	Όνομασία Σπηλαίου	Διεύθ. ή Κοινότητα	Έπαρχος & Νομός
6291	Ανυμφοστόμην	Βουρβανί	Χιόνα
6292	Σουλάρι		
6293	Μηρ. Παρνακιά	Γραμνίτσα	
6294	Ζεστιά		
6295	Χαλκίδα Σαρταλά		
6296	Τζουμπαρλί		
6297	Σουχιά		
6298	Ριζο		
6299	Μυρμιρικό		
6300	Χαλκίδα & Κάτω Κορυμ.	Κασιόνη	

7

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ**
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1960
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛ. ΜΑΥΡΑΔΟΥ 11
ΤΗΛ. 617.824
ΑΘΗΝΑΙ

**SOCIÉTÉ
SPELEOLOGIQUE DE GRÈCE**
11 RUE MAURADOU 11
TEL. 617.824
ATHÈNES

6291

ΑΝΗΦΟΡΟΣ ΤΑΛΙΟΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΑΡΤΙ

**ΦΑΚΕΛΛΟΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Όνομα Σπηλαίου: Μυρμιρικό

2. Αριθμός Σπηλαίου: 6299

3. Έπαρχος: Χιόνα

4. Κοινότητα: Βουρβανί

5. Διοικητική περιοχή: Χιόνα

6. Υψος: Κορυμ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Χωριό: Κασιόνη

2. Άλλο χωριό (προστασία): Κασιόνη

3. Ύψος Σπηλαίου: Κασιόνη

4. Γεωγραφικό πλάτος: Κασιόνη

5. Αριθμός οδών (ΟΔΑ/ΚΕ): Κασιόνη

6. Άλλο χωριό (προστασία): Κασιόνη

ΑΠΟΤΑΣΕΙΣ - ΣΥΓΚΡΙΝΩΣΕΙΣ
Α) Απώτατος: Κασιόνη

1. Απώτατος: Κασιόνη

2. Άμεσος: Κασιόνη

ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Γενικό ενδιαφέροντος

1. Πρωτότυπος: Κασιόνη

2. Άλλο ενδιαφέρον: Κασιόνη

3. Β) Βάθος: Κασιόνη

4. Περιφέρεια: Κασιόνη

5. Άλλο ενδιαφέρον: Κασιόνη

6. Άλλο ενδιαφέρον: Κασιόνη

8

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ**
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1960
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛ. ΜΑΥΡΑΔΟΥ 11
ΤΗΛ. 617.824
ΑΘΗΝΑΙ

**SOCIÉTÉ
SPELEOLOGIQUE DE GRÈCE**
11 RUE MAURADOU 11
TEL. 617.824
ATHÈNES

ΣΠΗΛΙΩΝ

ΑΝΗΦΟΡΟΣ ΤΑΛΙΟΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΑΡΤΙ

6291

Βουρβανί

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΑΡΤΙ

**ΦΑΚΕΛΛΟΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

Χιόνα

9

Εικόνες 7-9: Σπηλιολογικό Μητρώο της Ε.Σ.Ε. 7. Φάκελλος καρσικών μορφών – 8. Υποφάκελλος κάθε μιάς από τις καρσικές μορφές του φακέλλου – 9. Καριέλλα - Ευρετήριο του σπηλιολογικού μητρώου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ «ΔΕΛΤΙΟ» ΤΗΣ

Το 1950 ιδρύεται η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία, με το σκεπτικό ότι η Ελλάς με τις πολλές καρστικές μορφές της είχε ως τότε ελάχιστους σοβαρούς ερευνητές γι' αυτές. Και από αυτούς οι περισσότεροι ήσαν ξένοι. Οι λίγοι εκείνοι Έλληνες που δεν ασχολήθηκαν μόνο με το αρχαιολογικό θέμα και που εργάστηκαν με τις σπηλαιολογικές ομάδες των εκδρομικών σωματείων δεν πέτυχαν γιατί οι ομάδες αυτές, ως αθλητικά σωματεία που ήταν, ενδιαφέροντο πιο πολύ για πρωταθλήματα ή για ευχάριστες επισκέψεις παρά για επιστημονική εργασία. Δεν έμεινε λοιπόν παρά να εκδηλωθεί η δράση μιας οργανώσεως, που να ασχολείται αποκλειστικά με τις καρστικές μορφές της Ελλάδος και που θα έκανε αρχή με σοβαρά οργανωμένη σπηλαιολογική καταγραφή και μελέτη.

Η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία εξέδωσε έντυπο το «ΔΕΛΤΙΟ» της για να αποτελέσει το όργανο της αποθησαύρισης των ατομικών και των από τα σωματεία προσπαθειών Ελλήνων και των ξένων σπηλαιολόγων. Με την εμφάνιση της Εταιρείας αναζωογονείται το ενδιαφέρον των ερασιτεχνών σπηλαιολόγων, συγκεντρώνει τους επιστήμονες ερευνητές και αναπτύσσει τη φιλοσπηλαιολογία και τη φιλολογία γύρω από αυτήν με την τακτική έκδοση του «ΔΕΛΤΙΟΥ» της, που είναι η μόνη στην Ελλάδα ειδική σπηλαιολογική έκδοση.

Η έκδοση του «ΔΕΛΤΙΟΥ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ» ξεκινά τον Ιούλιο του 1951.

Το «ΔΕΛΤΙΟ» κυκλοφορεί γραμμένο πρώτα στη γραφομηχανή σε μεμβράνες και μετά τυπωμένο σε συρραμμένα δισέλιδα στον πολύγραφο έως και τον τόμο V των ετών 1959-1960. Το τεύχος 1 του έτους 1961 του τόμου VI κυκλοφορεί τυπωμένο στο τυπογραφείο, η Συντακτική του Επιτροπή σημειώνει πως η: «νέα μορφή του αποτελεί κίνητρο προς παρέλασιν από των σελίδων του συνεργασιών ολκής Ελληνικού και διεθνούς επιστημονικού ενδιαφέροντος». Συνεχίζει ότι η νέα Διοίκηση θα προσπαθήσει ώστε: «Αρκεταί σελίδες του να αφιερωθούν εις την εφηρμοσμένην Σπηλαιολογίαν, επειδή αποβλέπει εις την προσέλκυσιν νέων σπηλαιολόγων προς ανάπτυξιν των σπηλαιολογικών ερευνών, αι οποία παρουσιάζονται αρκετά δύσκολοι όταν δεν διεξάγονται από πρόσωπα μη κατηρτισμένα ειδικώς εις την έρευναν».

Η έκδοση του «ΔΕΛΤΙΟΥ της Ε.Σ.Ε.» ανταλλάσσεται με 34 κράτη σε όλο τον κόσμο. Η έκδοση του «ΔΕΛΤΙΟΥ» είναι ο βασικός παράγοντας, μέσω του οποίου η Εταιρεία αναγγέλλει και δημοσιοποιεί την εντυπωσιακή σπηλαιολογική δράση της. Στο κείμενο που ακολουθεί έχουμε την ευκαιρία να πληροφορηθούμε ποιά ήταν τα οράματα των πρωτοπόρων της ίδρυσής της.

Στη σ. 22 του τεύχους 1, 1951 του «ΔΕΛΤΙΟΥ» με θέμα την Ελληνική Σπηλαιολογική κίνηση διαβάζουμε για την πρώτη τακτική Γενική Συνέλευση των μελών της Ε.Σ.Ε..

«Την 2αν Ιουνίου 1951 εγένετο η πρώτη Τακτική Γεν. Συνέλευση των μελών της Εταιρείας προς ανάδειξιν Διοικητικού Συμβουλίου διά την διετίαν 1951-1952. Η εισηγητική έκθεσις του Γεν. Γραμματέως της προσωρινής επιτροπής Γεωργίου Γραφίου είχε ως εξής: Επί σειράν ετών η σύστασις του Οργανισμού τούτου απετέλει το όνειρον εκείνων, που έβλεπαν τα Ελληνικά σπήλαια όχι μόνον από αισθητικής πλευράς, αλλά και επιστημονικής και πρακτικών εφαρμογών.

Ιδιαίτερος, τα Ελληνικά σπήλαια επειδή εκίνησαν το διεθνές ενδιαφέρον από αρχαιολογικής πλευράς, φυσικόν ήτο ένα θέμα της Εταιρείας να είναι το αρχαιολογικόν. Αλλά τα σπήλαια

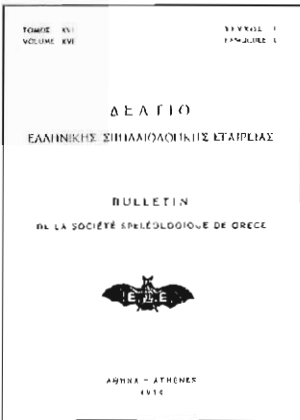
10

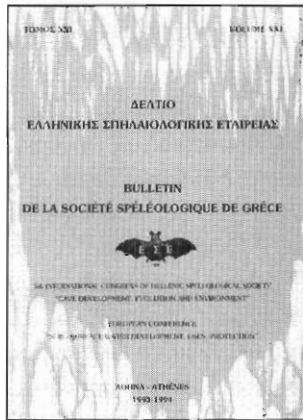
11α

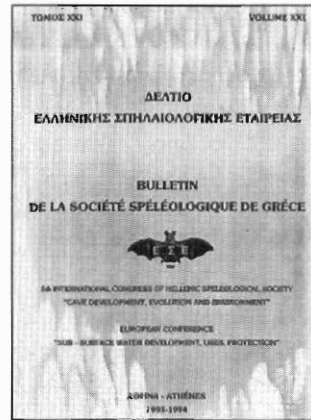
11β

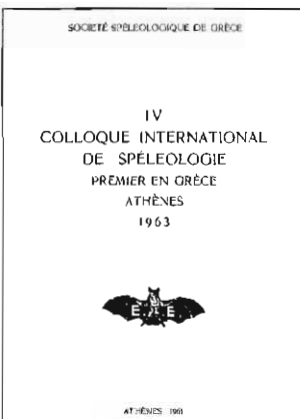
12α

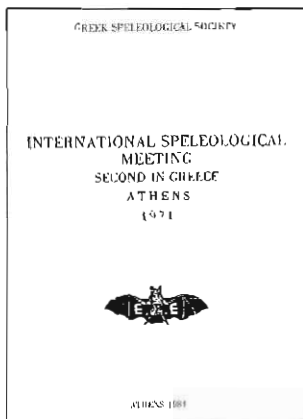
12β

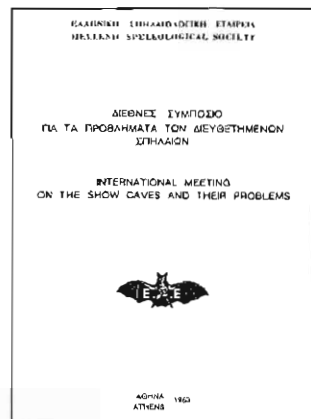
12γ

13

14

15

Εικόνες 10-15: Η εξέλιξη του «ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε.» (10-12γ) και η διαφοροποίηση των εξωφύλλων του, καθώς και των πρακτικών Συνεδρίων (13-15).

παίζουν σπουδαίο ρόλο και εις την διανομήν των υπόγειων υδάτων και η σπουδή σχετικά με το θέμα αυτό αποτελεί δεύτερον θέμα της Εταιρείας, διά την εξυπηρέτησιν της χώρας μας. Επίσης διά την προφύλαξιν του πληθυσμού εις περίπτωσιν μελλόντος πολέμου, μεταξύ των εργασιών της έχει θέση εις την διάθεσιν του έθνους τα αναγκαία στοιχεία.

Ακόμη διά την άμεσον πλουτοπαραγωγικίην χρησιμοποίησιν των Ελληνικών σπηλαίων διά την τουριστικήν εκμετάλλευσιν. Αυταί είναι εν συντομία αι αρχαί της Εταιρείας.

Επιθυμούμεν πάντως να γίνη νοητόν ότι η Ε.Σ.Ε. δεν ιδρύθη ως σωματείου φυσιολατρικόν, αλλ' ως Οργανισμός επιστημονικός, ο οποίος χωρίς να αντιποιήται την εργασίαν των εντός των κόλπων των φυσιολατρικών σωματείων σπηλαιολογικών ομάδων, ευνοεί την ύπαρξίν των, διότι η διατήρησις αυτή ευνοεί και τους γενικότερους σκοπούς της, να δημιουργήσει αξιόλογον σπηλαιολογικήν κίνησιν παρ' ημίν.

Η Ε.Σ.Ε. θα είναι ευτυχής να παρέχη την πείραν της και τας πληροφορίας της εις όσους επιθυμούν να συμβάλλουν εις την έρευναν των Ελληνικών σπηλαίων, είτε ως άτομα είτε ως σπηλαιολογικές ομάδες».

Στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», από το 1951 έως το 1994, έχουν δημοσιευτεί εργασίες με Σπηλαιολογικά θέματα από τους κάτωθι Έλληνες και ξένους:

Φ. Αυδής, Αντ. Αλιμπράντης, Κώστας Ατακτίδης, Γεώρ. Αβαγιανός, Α. Αλεξόπουλος, Κ. Αναγνωστίδης, Γ. Αναστασάκης, Α. Αθανασίου, Α. Αργυριάδης, Γεώρ. Αβτζής, Κ. Αδαμόπουλος, Ε. Βερυκίου, Ελευθ. Βαβλιάκης, Ηλίας Βαμβακάς, Δ. Βακαλουνάκης, Μ. Βλάχου-Τσιπούρα, Βιβή Βασιλοπούλου, Χ. Βασιλάτος, Γ. Βουγιουκλής, Λουδ. Γερομήτσος, Γεώρ. Γραφίος, Ε. Γεωργιάδου-Δικαιούλια, Π. Γαλανοπούλου, Λ. Γεωργαλάς, Βασ. Γιαννόπουλος, Θ. Γκουρνέλος, Χ. Γεωργίου, Χρ. Γκάργκουλα, Μιχαήλ Δερμιτζάκης, Γεράσ. Δηλαράς, Κ. Δούκας, Χάρις Δεληγιώργη, Π. Δημητρέλος, Γ. Δαλαμάγκας, Θ. Δετοράκης, Μ. Δαμανάκης, Νικ. Ευαγγελάτος, Τζων Ζερβουδάκης, Α. Ζαμάνη-Παπαπέτρου, Κώστας Ζαφειράτος, Κώστας Ζούπης, Α. Ζηληλίδης, Ν. Ζουριδάκης, Ιωάν. Ηλιοπούλου, Ανδρ. Θεολόγου, Γεώρ. Θεοδώρου, Κ. Θεοχαρόπουλος, Ιωάν. Ιωάννου, Π.Λ. Ιακωβάκη, Λ. Ι. Ιακωβάκης, Ιωάν. Καψαμπέλης, Κ. Κασβίκης, Θέμ. Κουντούρης, Σέργιος Κωνσταντίνου, Ελισσαίος Καραγεωργίου, Ευάγ. Κωνσταντακάτος, Θεόδ. Κιτσέλης, Γεώρ. Καλπακίης, Α. Κοντόπουλος, Λ. Κάραλη-Γιαννακοπούλου, Χριστ. Κυριακοπούλου, Ελ. Κόνιαρη, Σταμ. Κίρδης, Ν. Καρυστινιάς, Ν. Κερράς, Χ. Κράνης, Ζ. Καρατσιέρης, Ν. Κατσιώστας, Λ. Κόρδος, Γ. Κουφός, Γεώργιος Κορρές, Ι. Κοντού, Θ. Κωνσταντά, Β. Κουσκούνα, Σπύρος Κωνσταντόπουλος, Β. Καρακίτσος, Μ.Ν. Καραγκούνης, Γιάν. Λυριτζής, Γ. Λειβαδίτης, Α. Λιακόπουλος, Ε. Λέκκας, Σ. Λεοντάρης, Α. Λεγάκης, Α. Ν. Λιόντας, Νίκος Λελούδης, Γ. Λώλος, Τ. Μανδαλάκη, Πρόδρ. Μισιριάν, Κώστας Μερδενισιάνος, Χ. Μακρής, Β. Μπτσάκη, Γ. Μοσχονάς, Γάσπαρης Μισιάρδης, Αντ. Μπαρτσιώκας, Στέλ. Μουζάκης, Παύλος Μαρίνος, Κ. Μαυρόπουλος, Ι. Μπασιάκος, Σ. Μανώλης, Α. Μέπος, Ιωάννης Μανιάτης, Σ.Ε. Μάμαλης, Σ. Μανώλης, Χρ. Μακρής, Ιωάν. Ματσάκης, Χ. Νικολάου, Γ. Νάθενας, Α.Α. Νερούτσος, Χ. Ντρίνια, Κ. Ξύδης, Νίκος Ξηροτύρης, Σ. Γ. Ξειδάκης, Χρ. Οικονομόπουλος, Α. Οικονόμου-Αμιλλη, Γιάννης Πετρόχειλος, Λεωνίδας Πετρόχειλος, Ελευθέριος Πλατάκης, Σ. Παυλόπουλος, Άννα Πετροχειλίου, Ηλίας Παρασκευαΐδης, Κ. Παλληκαρόπουλος, Α. Πουλιανός, Λ. Παπαδής, Θεόδ. Πίτσιος, Δήμ. Παπαδήμος, Εμμαν. Παυλίδης, Κ. Παπαδοπούλου, Γρηγ. Παπαδόπουλος, Γεώργ. Παναγιωτίδης, Αν. Πανταζίδου, Καλούσι Παραγκαμιάν, Παν. Πλέσσιος, Βασ. Παπαδόπουλος, Σ. Πατραμάνης, Γ. Παναγιά-

ρης, Π. Παυλάκης, Ε. Κ. Παυλίδης, Α. Παπασταματάκη, Γ. Παπαθανασόπουλος, Τ. Παπαδόπουλος, Μ. Παπαϊωάννου, Στ. Παπαμαρινόπουλος, Ο. Ροντογιάννης, Σ. Ρουσιάκης, Ν. Σούλιος, Γεώρ. Σταματάκος, Ιάκωβ. Σταυροπόδης, Νικόλ. Συμεωνίδης, Θεόδ. Σκούρας, Αντών. Σιφναίος, Β. Σαμπώ, Λ. Σωτηριάδης, Θ. Σταθακόπουλος, Ιωάν. Σακελλαράκης, Β. Σιμιτζής, Κ. Στεργιόπουλος, Αδ. Σάμπων, Σ. Σιγαλού - Χατζηδάκη, Ν. Σταμπαιδής, Ν. Σαμπατακάκης, Τσιφειτάκης, Ευάγ. Τσίμπανης, Ν.Μ. Τσαγκά, Ευαγ. Τσουκαλά, Μ. Τριανταφύλλου, Γ. Τρώντζιος, Σωτ. Τζουγιόπουλος, Γρ. Τσόκας, Άννα Χάρισσον, Π.Ι. Φιλίππου-Αγγέλου, Διομήδης Χαραλάμπος, Τζων Φίλλιπσον, Αλέκος Χαρολίδης, Λάζαρος Χατζηλαζαρίδης, Γ. Χουτζαίος, Μ. Χατζηπαπανικολάου, Π.Σ. Ψαριανός, Α. Ψιλοβίκος.

An. Astburg, Tem. Aygen, Corn. Ankel, Fer. Termes Angles.
Ph. Brunet, R. Barstor, O. Bardot, M. Bertolani, J. Brunet, P. Boudou-Salet.
H. Coiffait, J-P. Calvet, D. Caron, V. Caumartin, E. Coufalik – Ant. Droppa.
R. Elburg, V. Eisenmann, Ad. Eraso,
Paul Faure, A. Fistani, Fr. Fourcou, P. Forti, M. Fournier, P. Fenelon.
Dus. Gavrilovic, P. Grimandi, Iv. Gams.
F. Hanouel, A. Horvat, Fr. Habe, C.G. Higgins, R. Hazan.
B. Krauthausen, V.N. Kataev, M. Kala – K. Lindberg, Herb. Leboulanger, H. Lefebvre.
D. Mercer, C. Motas, K. Mais, Alain & Caroline Martaud, A. Van der Meulen,
Z. Markovic, Alp. Meulen, Fr. Mauduit, V. Mayrin, L. Monition, J. Montoriol-Pous,
Const. Motas – O. Ondrousek.
M. Paunovic, A.I. Pechorkin, I.A. Pechorkin.
Ev. Rusdea, J.M.F. Reumer, Fr. Rouzaud.
R. Seemann, D. Soulier, M. Sarges, R. Sondaar, J. Schoeder, Ot. Stelcl, Z. Szabo,
El. Schmid – Car. Tavitian, An. Tarrisé, M-J. Turquin, J-P. Thauvin – Cl. Viala, J. De Vos,
P. Vital, J. Vouve – J. Zoelt.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Τα Γραφεία της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας από το 1951 έως το έτος 1968 φιλοξενήθηκαν στην οικία του ζεύγους Πετρόχειλου στην οδό Κωνσταντινουπόλεως 35 στη Νέα Σμύρνη. Η στέγαση αυτή αν και ήταν ευεργετική είχε το μειονέκτημα της απόστασης που έκανε δύσκολη την επαφή των μελών του Δ.Σ. αλλά και των απλών μελών της Ε.Σ.Ε. Το Δ.Σ. πολλές φορές συνεδρίαζε στο επί της οδού Σταδίου ευρισκόμενο γραφείο του συμβολαιογράφου μέλους της Γεωργίου Σταματάκου και στο σπίτι του επίσης μέλους της στην Αθήνα Ανδρέα Πάγκαλου. Το Δ.Σ. εν όψει της κατάστασης αυτής έταξε σκοπό την απόκτηση ιδιόκτητης στέγης. Το Σάββατο 28 Μαΐου 1968 έγινε ο εγκαίνιασμός των ιδιόκτητων γραφείων της στην Αθήνα, οδός Μαντζάρου 11, στον 2ο όροφο.

Μεταξύ άλλων ο Γεώργιος Γραφίος, ο τότε Γεν. Γραμματέας της, μίλησε εν συντομία για τη δράση της Ε.Σ.Ε. και τόνισε ότι «η ομάδα είναι μικρή αλλά το έργο της μεγάλο. Παράλληλα με την έρευνα αρχίζει και η επιτελική εργασία. Γίνεται συγκέντρωση του διάσπαρτου πνευματικού υλικού από παλαιότερες περιγραφές που φθάνουν μέχρι τον Πausανία, η συγκρότηση σπηλαιολογικής βιβλιοθήκης, η σύσταση του Σπηλαιολογικού Μητρώου της Ελλάδος, ο κα-

16

17

Εικόνες 16-17: Τα Κεντρικά Γραφεία της Ε.Σ.Ε. στην Αθήνα, στην οδό Μανιάρου 11 (1968-1990) και στην οδό Σίνα 32 από το 1990 κάτω με την αίθουσα Ι. Πετρόχειλου (φωτ. Γρ. Παπαδόπουλου).

ταρτισμός των ατομικών διά κάθε σπήλαιον φακέλλων, η δημιουργία επαφών με τις ξένες Σπηλαιολογικές Οργανώσεις, η έκδοσις του «Δελτίου» της Εταιρείας. Το Ελληνικόν Κράτος, διά των αρμοδίων Υπηρεσιών του έρχεται πλουσιοπάροχα επίκουρον της προσπάθειας συλλαμβάνον το μέγεθος της τουριστικής αξίας του σπηλαιολογικού πλούτου της χώρας. Ενισχύει την έρευναν, ζητεί τη συνεργασίαν μας, η οποία και του παρέχεται».

Η οικονομική προσφορά της Άννας Πετροχειλου για την απόκτηση των ιδιόκτητων γραφείων της ήταν θετική οπότε και πραγματοποιήθηκε το όνειρο 18 χρόνων. Το 1989 οι ανάγκες της Εταιρείας για μεγαλύτερο χώρο την ανάγκασαν να αναζητήσει νέα γραφεία αφού έγινε η πώληση των παλαιών. Η νέα διεύθυνση των Κεντρικών Γραφείων της Ε.Σ.Ε. στην Αθήνα είναι στον οδό Σίνα 32 σε ένα άνετο μεγάλο οροφδιαμέρισμα (1ος όροφος). Και σε αυτή τη μετεστέγαση ήρθε αρωγός με νέα οικονομική προσφορά η Άννα Πετροχειλου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ – ΑΝΝΑ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Ο Γιάννης Πετρόχειλος είχε γεννηθεί το 1900 στη Σμύρνη από γονείς Κυθήριους. Ήθελε να γίνει συνθέτης και σπούδαζε μουσική. Από το 1917 επιδίδεται στην ορειβασία, ζωγραφίζει και σχεδιάζει τοπία. Γράφεται και παίρνει πτυχίο από την Φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1918-1921. Τα έτη 1922-1926 διορίζεται χημικός, ως οργανωτής του χημείου των Σ.Π.Α.Π. Επιτυγχάνει υποτροφία του Υπουργείου Παιδείας για ειδικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης στο Παρίσι για γεωλογία-φυσική γεωγραφία-ανθρωπολογία, (1932-1936). Η Άννα Πετροχειλου μαζί του παρακολουθεί ως ακροατής τα μαθήματα στη Σορβόνη, αλλά ασχολείται ιδιαίτερα με την εξερεύνηση των σπηλαίων, τη χαρτογράφηση και τη μελέτη του τρόπου τουριστικής διευθετήσεώς τους. Ξαναγαυρίζουν στα Κύθηρα. Ως καθηγητής στο Γυμνάσιο του νησιού αρχίζει να ασχολείται με την εφηρμοσμένη Σπηλαιολογία και εξερεύνησαν το νησί σπηλαιολογικώς. Το 1937 εκδίδει το πρώτο σύγγραμμά του με τίτλο «Γεωτεκτονική» και τον Γεωφυσικό χάρτη του νησιού, 1935. Σχεδίασε και τον Γεωλογικό χάρτη του νησιού που εκδόθηκε από το Ι.Γ.Μ.Ε., αμέσως μετά το θάνατό του. Ανακάλυψε επίσης στα Κύθηρα απολιθωμένο σκελετό του *Elephas Antiquis*, εργασία που ανακοίνωσε στη Γεωλογική Εταιρεία της Γαλλίας. Μετατίθεται ως καθηγητής στο Γυμνάσιο της Άνδρου, 1937-1943. Με τον βομβαρδισμό όμως του νησιού από τους Γερμανούς αποστεφρώνεται η κατοικία τους με αποτέλεσμα την ολοσχερή καταστροφή της οικοσκευής τους και του επιστημονικού του αρχείου, της βιβλιοθήκης, της συλλογής επιστημονικών οργάνων και τα επί 13 χρόνια δοκίμια των σπηλαιολογικών και γεωλογικών μελετών του. Το 1943 μετατίθεται στην Αθήνα ως καθηγητής της Ευαγγελικής Σχολής Νέας Σμύρνης. Το 1948 εκδίδει το βιβλίο του για την «Αυόργανον και Οργανικήν Χημείαν», και σε επανέκδοση του 1950. Το 1949 συμμετέχουν στην 1η Reunion Speleologique Internationale στη Valance της Γαλλίας. Λαμβάνει μέρος, 1950, μετά από πρόσκληση στο IV Congrès Nationale de Spéléologique στο Bari της Ιταλίας. Μαζί με τη σύζυγό του Άννα και αριθμό αξιόλογων πνευματικών ατόμων που ενδιαφέρονται για την πρόοδο της Ελληνικής Σπηλαιολογίας ιδρύουν την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία, στην οποία χρημάτισε πρώτος της Πρόεδρος μέχρι το θάνατό του, την 11η Φεβρουαρίου 1960. Το 1951 διορίζεται ως γεωλόγος στο Υπουργείο Βιομηχανίας και στη συνέχεια στο Ινστιτούτο Γεωλογίας και Έρευνών Υπεδάφους, (Ι.Γ.Ε.Υ. και μετέπειτα Ι.Γ.Μ.Ε.).

Το 1957 λαμβάνει μέρος στο V Διεθνές Συνέδριο Ι.Ν.Ο.Ο.Α. στη Μαδρίτη-Βαρκελώνη της

18

21

19

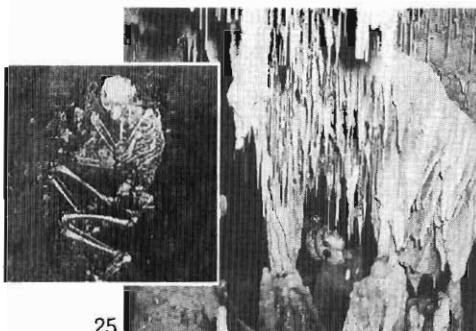

20

Εικ. 18-26: 18. Ο Γιάννης και η Άννα Πετροχειλου στο σπήλαιο Καστελάνα στο Μπάρι-Ιταλίας – 19. Στο σπήλαιο Γλυφάδα Δυρού Μάνης (1952) – 20. Στη Βαλάνς Γαλλίας με συνέδρους (Αυγ. 1949) – 21. Η Άννα Πετροχειλου στα πρώτα γραφεία της Ε.Σ.Ε. στο σπίτι των Πετροχειλέων στην οδό Κωνσταντινουπόλεως 35 - Ν. Σμύρνη (1951-1967) – 22. Στα γραφεία της οδού Μαντζάρου 11 (φωτ. 28.8.1983) – 23. Στο σπήλαιο Καταφύγι Αγ. Δημητρίου Δυρού Μάνης, ενώ κρατά σημειώσεις για τη χαρτογράφηση του (φωτ. Ι. Πετρόχειλου με φωτισμό μα-

22

25

23

26

24

γνησίου) – 24. Στο σπήλαιο Περιστέρι Μεθάνων (1974) – 25. Η Άννα Πετροχειλίου στο σπήλαιο Αλεπότρυπα Δυρού Μάνης από σειρά έκδοσης της φαρμακευτικής εταιρείας Sandoz Hellas A.E.E. αφιερωμένες σε Ελληνικά σπήλαια με πρωτοβουλία του διευθυντή της και μέλους της Ε.Σ.Ε. Τζων Ζερβουδάκη. (φωτ. Εδ. Ηλιόπουλου) και στην ένθεση ανθρώπινος σκελετός, δείγμα άθικτης νεολιθικής ταφής, από το σπήλαιο Αλεπότρυπα (φωτ. Γ. Παπαθανασόπουλου) – 26. Στο σπήλαιο Παιανίας κατά την κοπή της πίτας της Ε.Σ.Ε. το 1990.

27

Ισπανίας, όπου ανακοινώνει την πρώτη ανακάλυψη στην Ελλάδα καυλιόδοντα σπηλαιοίως άρκτου στο σπήλαιο Περάματος Ιωννίνων. Στο ίδιο Συνέδριο η δεύτερη ανακοίνωση ήταν του μέλους της Ε.Σ.Ε. Γάσπαρη Μιστάρδη για τα ίχνη των παλαιών παγετώνων στην Ελλάδα.

Εκλέγεται, ο Πετρόχειλος, μέλος της Διεθνούς Επιτροπής διά την σπουδή των μεταβολών της Μεσογείου κατά το Τεταρτογές. Συμμετέχει στις έρευνες με το ωκεανογραφικό πλοίο VEMA. Ιδρυτικό μέλος και πρώτος πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Ορειβατών. Το 1958 του διατίθεται το ωκεανογραφικό πλοίο «Αλκυώνη» για τη μελέτη των ακτών της Νότιας Πελοποννήσου και της Βόρειας Κρήτης. Ολοκληρώνει κύκλο μελετών του στο προϊστορικό σπήλαιο «Αλεπότρυπα» Δυρού Μάνης. Το 1959 μελετούν το μεγάλης τουριστικής αξίας σπήλαιο του «Αγίου Ανδρέα» Καστανιάς Βοιών. Εξερευνά και ανασκάπτει κατόπιν εντολής του Ι.Γ.Ε.Υ. το σπήλαιο «Κόκκινες Πέτρες» Πετραλώνων Χαλκιδικής, όπου ανακαλύπτει ίχνη (οστά-δόντια) σπηλαιοίως άρκτου, λεονταριού, τίγρης, λύκου, ελαφιού κλπ και προεικάζει ίχνη προϊστορικού ανθρώπου, που επιβεβαιώνονται με την εύρεση και του ανθρώπινου κρανίου, λίγους μήνες μετά τον θάνατό του (1960) από τους επόμενους μελετητές του σπηλαίου.

Κατά τη δεκαετία 1950-1960 ο Πετρόχειλος πραγματοποιεί έναν ευρύτατο κύκλο επιστημονικών εργασιών, όπως υδρολογικές μελέτες, μελέτες ύδρευσης 50 κοινοτήτων και της πόλης των Θηβών, κατολισθήσεων, μεταφοράς οικισμών, ενώ ερευνά με συναδέλφους του τη δυνατότητα δημιουργίας υπεδάφικου φράγματος στην κοίτη του Εύηνου ποταμού. Ασχολήθηκε με γεωτρήσεις εντός των Αθηνών (οδός Πατησίων, Νέα Ιωνία, σταθμός Λαρίσης) για την εξέταση του Αθηναϊκού υπεδάφους εν όψει του μητροπολιτικού σιδηροδρόμου Αθηνών του λεγόμενου «Μετρό» των Αθηνών, που τμήμα του εγκαινιάστηκε το 2000. Δημοσιεύει δε στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.» από το 1951 περιγραφές και μελέτες σπηλαίων. Παράλληλα με τις μελέτες του από το 1925 δημοσίευσε πλήθος άρθρων σε επιστημονικά και φυσιολατρικά περιοδικά. Το 1980 αντί μνημοσύνου η Άννα Πετροχειλου εξέδωσε τόμο με τα ποιήματα του Πετρόχειλου, τα οποία είχε βρει στα αρχεία του μετά το θάνατό του, μη γνωρίζοντας την ποιητική του φλέβα αλλά και το γράψιμό τους έως τότε. Ο τόμος έχει τον τίτλο «Οδοιπορώντας».

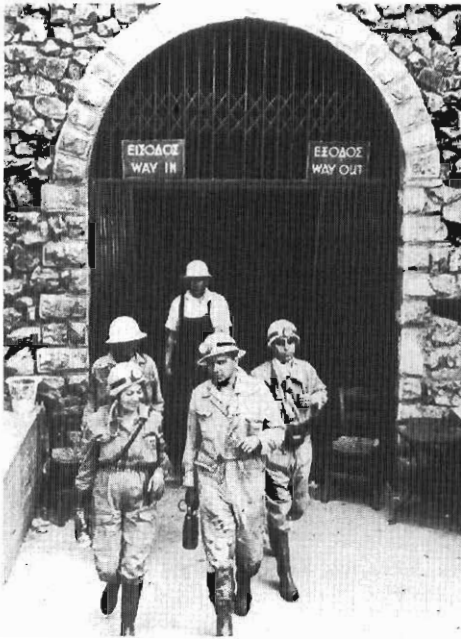
Η Άννα Πετροχειλου τον διαδέχεται στην Προεδρία του Δ.Σ. της Ε.Σ.Ε., και κάνει πολλές ανακοινώσεις στα Διεθνή Σπηλαιολογικά Συνέδρια. Πρωτοργάνωσε στην Ελλάδα το 1963 την πρώτη Διεθνή Σπηλαιολογική Συνάντηση, στην οποία έλαβαν μέρος σπηλαιολόγοι από 16 κράτη. Ακολούθησαν άλλες 16 οργανώσεις Διεθνών ή Εθνικών σπηλαιολογικών Συνεδρίων - Διασκέψεων - Συναντήσεων - Συνόδων - Συνεργασιών - Συμποσίων και Αποστολών. Συνέχισε για πολλά χρόνια, εκτός της Σπηλαιολογίας, την ορειβασία, τη χιονοδρομία και την αναρρίχηση.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ Ε.Σ.Ε.

Η Ε.Σ.Ε. έχει διοργανώσει τα παρακάτω κατά χρονολογική σειρά Σπηλαιολογικά Συνέδρια-Συμπόσια, Επιστημονικές Συναντήσεις και Ημερίδες.

Α' Διεθνές Σπηλαιολογικό Συμπόσιο, Αθήνα, 1963. Πραγματοποιήθηκε από 28-31 Αυγούστου και έγιναν 24 σπηλαιολογικές ανακοινώσεις στην Αθήνα και από 2-17 Σεπτεμβρίου οι εκδρομές σε σπήλαια της χώρας. Έλαβαν μέρος αντιπρόσωποι από 16 Κράτη. Τα Πρακτικά του συμποσίου εκδόθηκαν σε τόμο 206 σελίδων το 1965 στην Αθήνα από την Ε.Σ.Ε.

Διμερές Ελληνο-Ιταλική Σπηλαιολογική Διάσκεψη, 10-20 Σεπτεμβρίου, Αθήνα 1964.

27

29

28

Εικόνες 27-29: 27. Από την Ελληνο-Τσεχοσλοβακική Επιστημονική Συνάντηση του 1966 η Άννα Γειροχέιλου, οι Τσέχοι Μ. Καλά, Ο. Όντρουσεκ, Α. Τσουφαλίκ και ο Κ. Μερδενισιάνος στην είσοδο του σπηλαιίου Δυρού Μάνης (φωτ. αρχείο Κ. Μερδενισιάνου) – 28. Οι Σύεδροι του Σπηλαιολογικού Συνεδρίου του 1963 στο σπήλαιο Περάματος Ιωαννίνων – 29. Οι ξένοι σύεδροι του 5ου Διεθνούς Σπηλαιολογικού Συνεδρίου (1994) με το Δ.Σ. και μέλη της Ε.Σ.Ε. στα Γραφεία της οδού Σίνα 32 στην Αθήνα.

29

Έλαβαν μέρος μέλη της Ε.Σ.Ε. και του Σπηλαιολογικού Ομίλου Σαλεντίνου «P. de Lorentis» Ιταλίας. Τα Πρακτικά της Συνάντησης δημοσιεύθηκαν στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. VIII, τ. 4, Οκτ.-Δεκ. 1965, (σελ. 97-108).

Σπηλαιολογική Ιταλο-Ελληνική Συνάντηση 3-6 Σεπτεμβρίου 1965 στο Λέτσε Ιταλίας σε ανταπόδοση της Ελληνο-Ιταλικής του 1964. Οργανωμένη από τον Σπηλαιολογικό Όμιλο του Σαλεντίνου «P. de Lorentis» και την Ε.Σ.Ε.

Ελληνο-Τσεχοσλαβική Σπηλαιολογική Συνάντηση, 13 Ιουνίου-7 Ιουλίου 1966, Αθήνα. Οι ανακοινώσεις έγιναν στην Αθήνα, ενώ στη Λακωνία, Κεφαλληνία, Καλάβρυτα έγινε με επί τόπου συνεργασία, η μελέτη των περιοχών αυτών με προβλήματα γύρω από την σπηλαιολογία τους, γεωλογία, υδρολογία, παλαιοντολογία και την προϊστορία. Τα Πρακτικά της Συνάντησης δημοσιεύθηκαν στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. IX, τ. 5-8, Ιαν.-Δεκ. 1968, (σελ. 119-246).

Ελληνο-Ιταλική Σπηλαιολογική Συνάντηση, 9-15 Οκτωβρίου 1968, Αθήνα. 10 Οκτωβρίου έγιναν οι ανακοινώσεις στην Αθήνα και 11-14 Οκτωβρίου οι επισκέψεις σπηλαίων Ορχομενού Βοιωτίας και Κεφαλληνίας.

Β' Διεθνές Σπηλαιολογικό Συμπόσιο, 28 Αυγούστου-18 Σεπτεμβρίου 1971, Αθήνα.

30 Αυγ.-1 Σεπτ. έγιναν ανακοινώσεις στην Αθήνα. Οι εκδρομές 2-18 Σεπτεμβρίου στη Νάξο, Κρήτη, Πελοπόννησο, Κεφαλληνία, Καλάβρυτα, Ιωάννινα, Καβάλα, Χαλκιδική. Τα Πρακτικά του Β' Συμποσίου εκδόθηκαν σε τόμο από την Ε.Σ.Ε. το 1981.

Α' Ελληνο-Γαλλική Συνεργασία Σπηλαιολογικού περιεχομένου 25 Ιουλίου-28 Αυγούστου 1973, Αθήνα. Έλληνες και Γάλλοι έκαναν από κοινού σπηλαιολογικές έρευνες στην Πελοπόννησο. Τα Πρακτικά της Συνεργασίας τυπώθηκαν στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. XII, τ. 6-7, Απρ.-Σεπτ. 1974, (σελ. 159-222).

Ελληνο-Ολλανδο-Γιουγκοσλαβική Συνεργασία Βιοσπηλαιολογικού περιεχομένου, 24-27 Ιουλίου 1973 σε σπήλαια των νομών Πέλλας, Κοζάνης και Καστοριάς.

Ελληνο-Ιταλική Συνεργασία Υδρογεωσπηλαιολογικού περιεχομένου κατά τους μήνες Ιούλιο-Αύγουστο του 1973 και του 1974 στην περιοχή της Κωπαΐδας.

Β' Ελληνο-Γαλλική Συνεργασία Σπηλαιολογικού περιεχομένου 1974, Αθήνα. Εξερευνήθηκαν από Έλληνες και Γάλλους σπήλαια στην Πελοπόννησο και Κρήτη. Τα Πρακτικά των ερευνών εκδόθηκαν στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. XIII, τ. 6-7-8, 1976, (σελ. 168-237).

Πενταμερής Σύνοδος Επιστημονικής Σπηλαιολογικής Ερευνής μέσα στα πλαίσια του έτους 1975, το οποίο χαρακτηρίστηκε Διεθνώς ως έτος Προστασίας των Σπηλαίων. Έλαβαν μέρος Έλληνες, Γάλλοι, Βέλγοι, Αυστραλοί και Άγγλοι σπηλαιολόγοι που ερεύνησαν σπήλαια στην Πελοπόννησο, Κρήτη και την Πίνδο.

Διεθνής Σπηλαιολογική Σύνοδος από 26 Ιουλίου έως 15 Σεπτεμβρίου 1979, Αθήνα. Εξερευνήθηκαν σπήλαια στην Πελοπόννησο (στα όρη Ερύμανθος και Ταύγετος) και την Ήπειρο.

Α' Πανελλήνιο Σπηλαιολογικό Συμπόσιο, 11-13 Δεκεμβρίου 1981, Αθήνα. Τα Πρακτικά του Συμποσίου (39 ανακοινώσεις) τυπώθηκαν στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. XVIII, τ. 1-2, 1981-82, (σελ. 5-563).

Διεθνές Συμπόσιο «Για τα προβλήματα των διευθετημένων σπηλαίων», 1-4 Σεπτ. 1983 στην Αθήνα με 39 ανακοινώσεις Ελλήνων και ξένων. Οι εκδρομές πριν το Συμπόσιο, 28-31 Αυγούστου και μετά το Συμπόσιο, 5-15 Σεπτεμβρίου. Τα Πρακτικά του Συμποσίου εκδόθηκαν σε τόμο από την Ε.Σ.Ε., 1983, (σελ. 1-320), ο οποίος δόθηκε έτοιμος στους συνέδρους κατά

τη διάρκεια του Συμποσίου.

Ελληνο-Γιουγκοσλαβική Σπηλαιολογική και Βιοσπηλαιολογική Αποστολή στην Κρήτη. Έρευνες σε πολλά Κρητικά σπήλαια, 6-29 Σεπτεμβρίου 1988. Δημοσίευση στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. XIX, 1989, (σελ. 241-244).

Α΄ Παγκρήτιο Σπηλαιολογικό Συμπόσιο αφιερωμένο στη μνήμη Ελευθέριου Πλατάκη, 21-23 Απριλίου 1985, Ηράκλειο Κρήτης. Τα Πρακτικά του Συμποσίου στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. XIX, τ. 1-2, 1989, (σελ. 176-240 και 262-270).

5ο Διεθνές Σπηλαιολογικό Συνέδριο, Αθήνα-Κρήτη, 7-11 Νοεμβρίου 1994. Τα Πρακτικά του Συνεδρίου με τις 97 ανακοινώσεις των εισηγητών Ελλήνων και ξένων δημοσιεύονται στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.», τ. XXI, 1994-95, (σελ. 7-550).

ΤΑ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε.

Ο Γιάννης Πετρόχειλος το Δεκέμβριο του 1957 οργάνωσε για τα μέλη της Ε.Σ.Ε. και του Σ.Ε.Ο. (Συνδέσμου Ελλήνων Ορειβατών) μαθήματα Σπηλαιολογίας στο σπήλαιο «Λεοντάρι» του Υμηπτού και με τυπική εξερεύνηση σε δύο άλλα σπήλαια της περιοχής, στα οποία εντοπίστηκαν στοιχεία που θεμελιώναν τον τρόπο σπουδής των σπηλαίων. Αυτό ήταν και η αρχή των μαθημάτων-σεμιναρίων μέσα από αυτές τις σπηλαιολογικές διαλέξεις, όπως τις έλεγε ο ίδιος.

Τα επόμενα χρόνια η ανάγκη τελειότερης κατάρτισης των νέων πολυπληθών μελών της Ε.Σ.Ε. είχε ως αποτέλεσμα την απόφαση λειτουργίας τακτικού ετήσιου Σπηλαιολογικού Σεμιναρίου. Η πρώτη σειρά μαθημάτων, θεωρητικών και πρακτικών πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 1964. Στα σεμινάρια διδάσκονται μαθήματα από έμπειρους σπηλαιολόγους για την ιστορία της Ελληνικής Σπηλαιολογίας, την τεχνική εξερεύνησης των σπηλαίων, τη χαρτογράφηση και τη φωτογράφησή τους, τεχνικές κατάβασης βαράθρων, υποβρύχια σπηλαιοέρευνα, σπηλαιοδιάσωση. Εφόδια απαραίτητα πρακτικών και θεωρητικών θεμάτων, των οποίων πρέπει να είναι γνώσης ο κάθε σπηλαιοερευνητής, ώστε να αποφεύγει τους κινδύνους και τα φυσικά εμπόδια που υπάρχουν στα σπήλαια. Γιατί όπως έλεγε ο Γιάννης Πετρόχειλος, «προτού μπης στη σπηλιά, κοίταξε πώς θα βγης». Καλός σπηλαιοερευνητής είναι εκείνος που γυρίζει ζωντανός, ακέραιος και έτοιμος για νέες έρευνες στα συναρπαστικά έγκατα της γης. Από επιστήμονες μέλη της Ε.Σ.Ε. παρουσιάζονται μαθήματα γύρω από την παλαιοντολογία, αρχαιολογία, στρωματογραφία, ιζηματολογία, βιοσπηλαιολογία, κλωρίδα των σπηλαίων, παλαιοανθρωπολογία και φυσική ανθρωπολογία, παλαιοσπηλαιολογία, νομική ενημέρωση περί σπηλαίων, σπηλαιοθεραπευτική, παλαιομαγνητικές χρονολογήσεις και γεωφυσικές διασκοπήσεις σε σπήλαια, υπόγεια τηλεπικοινωνία, υπόγεια και επιφανειακά καρστικά φαινόμενα, ορυκτολογία-πετρολογία, στατική σπηλαίων, γεωλογία-υδρογεωλογία. Επίσης το μάθημα της τουριστικής αξιοποίησης των σπηλαίων και η οικονομική σημασία της για περιοχές της χώρας που δεν έχουν μεγάλους τουριστικούς μαγνήτες. Επειδή η Άννα Πετροχειλου είναι βασικός παράγοντας στην όποια αξιοποίηση Ελληνικού σπηλαίου ήταν και ο ομιλητής στα σεμινάρια για το θέμα της τουριστικής αξιοποίησης σπηλαίων, την ιστορία της Σπηλαιολογίας μας, εξερεύνησης, καθώς και την τεχνική της χαρτογράφησης.

Δίδαξαν επίσης στα Σπηλαιολογικά Σεμινάρια της Ε.Σ.Ε. οι:

Γ. Αβαγιανός, Γ. Αντωνόπουλος, Απ. Αλεξόπουλος, Αγ. Ανδρειωμένου.

Δημ. Βασιλάς, Βιβή Βασιλοπούλου.

30

31

32

33

34

35

Εικόνες 30-35: 30. Η Άννα Πετροκεΐλου διδάσκει χαρτογράφηση σπηλαίου – 31. Μέλη Σπηλαιολογικού Σεμιναρίου στην είσοδο του σπηλαίου Νυμφολίππου Βάρης (1974) – 32. Στο μάθημα της χαρτογράφησης στο σπήλαιο Νυμφολίππου Βάρης στο Σπηλαιολογικό Σεμινάριο του 1975 – 33. Από το Σπηλαιολογικό Σεμινάριο του 1964 στο σπήλαιο Παιανίας – 34. Πρακτική εφαρμογή κατάβασης μελών Σπηλαιολογικού Σεμιναρίου με σκοινιά και ανεμόσκαλα στο βράθρο Συκιάς Βάρης – 35. Συνεργασία μελών Σπηλαιολογικού Σεμιναρίου με μέλη της Ε.Σ.Ε. Τοπικού Τμήματος Κρήτης στο σπήλαιο Σφεντόνη Ζωιανών (φωτ. Γ. Αβτζής).

32

Γ. Γραφίος, Α. Γεωργαλός, Ε. Γεωργιάδου - Δικαιούλια, Β. Γιαννόπουλος,
 Μιχ. Δερμιτζάκης, Χάρ. Δεληγιώργη, Γερ. Δηληράς, Π. Δημητρέλος.
 Ι. Ζερβουδάκης, Ι. Ζαμάνη, Κ. Ζαφειράτος, Εδ. Ηλιοπούλος, Γεώργ. Θεοδώρου,
 Πέτρ. Θέμελης, Ιωάν. Ιωάννου.
 Ζ. Καροτσιέρης, Ιωάν. Κασσάς, Γ. Καλπακίς, Μ. Κοκκινάκης, Μεν. Καραγκούνης,
 Σταμ. Κίρδης.
 Δημ. Λιάγκος, Νικ. Λαμπράκης, Β. Λευκαδίτης, Νικ. Λελούδας, Γεώργ. Λειβαδίτης.
 Σάβ. Μουστάκας, Ι. Μπασιάκος, Ιωαν. Ματσάκης, Γεώργ. Μοσχονάς, Αντ. Μπαρτσιώκας,
 Σωτ. Μανώλης, Χ. Νικολάου, Δημ. Νικολάου, Χρ. Οικονομόπουλος.
 Άννα Πετροχειλίου, Νικόλαος Πλάτων, Ηλ. Παρασκευαΐδης, Νικ. Παπάκης, Ανδρ. Παντα-
 ζίδου, Λεων. Πετρόχειλος, Ε. Παπαγρηγοράκης, Γ. Πανογιωτίδης, Δ. Παπανικολάου,
 Γρηγ. Παπαδόπουλος, Εμ. Παυλίδης, Καλ. Παραγκαμιάν, Στ. Παπαμαρινόπουλος.
 Θεόδ. Σκούρας, Θ. Σιδέρης, Νικ. Συμεωνίδης, Βίκτ. Σαμπώ, Ευαγ. Τσίμπανης,
 Διομ. Χαλαλάμπους, Α. Χατζάκης, Κ. Χαλαράς, Ν. Χωραφάς και πολλοί άλλοι.

ΠΑΝΙΔΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

Νέα είδη σπηλαιοβίων ζώων σε Ελληνικά σπήλαια και ονομασία αυτών προς τιμή του Γιάννη και Άννας Πετροχειλίου.

Έλληνες καταγραφείς - μελετητές που συνέλεξαν σπηλαιοβία πανίδα των σπηλαίων μας είναι οι: Γιάννης Πετρόχειλος, Ιωάν. Ματσάκης, Α. Κανέλλης, Ε. Πλατάκης, Δ. Τσανουδάκης, Κώστας Μερδενισιάνος, Ι. Ηλιοπούλου, Αντ. Μπαρτσιώκας, Καλούσι Παραγκαμιάν, ο οποίος κατέγραψε τα τελευταία χρόνια πολλά νέα σπηλαιοβία ζώα κυρίως στα Κρητικά σπήλαια. Σπηλαιοβία είδη, που φέρουν όνομα προς τιμήν Ελλήνων ερευνητών είναι: 5 νέα είδη για τους Ι. και Α. Πετροχειλίου, 3 για τον Ι. Ματσάκη, 1 για τον Ε. Πλατάκη, 1 για τον Δ. Τσανουδάκη, 1 για τον Α. Κανέλλη και 2 για τον Κ. Παραγκαμιάν (τα ισόποδα *Kithironiscns paragamiani* Schmalzfuss (1995) και *Cordioniscus paragamiani* Schmalzfuss & Erhard (1998)).

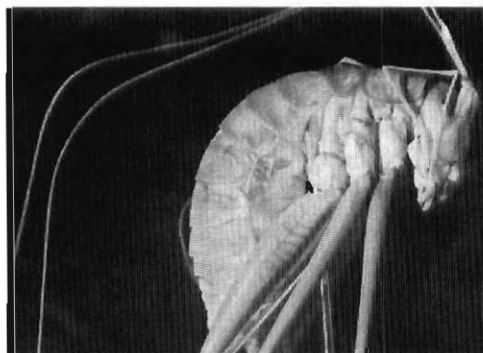
Οι παρακάτω αναφορές είναι μόνο ενδεικτικές, δεδομένου ότι η συμβολή της Ε.Σ.Ε. στην μελέτη της σπηλαιοπανίδας υπήρξε καθοριστική και πολύ σημαντική.

Είναι απαραίτητη συγκεντρωτική μελέτη των ειδών που έχουν καταγραφεί στα σπήλαια της Ελλάδας:

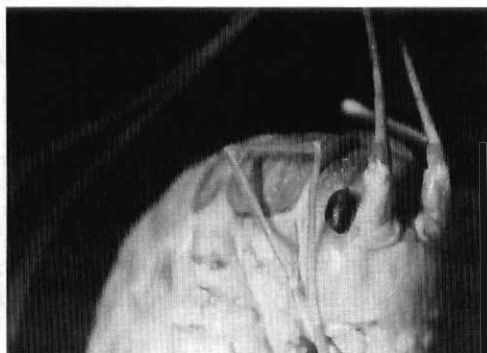
1953: Ο Σουηδός βιοσπηλαιολόγος δρ. Knut Lindberg με επιστολή του, 16.11.1953, ανακοίνωσε ότι ευρέθη σε σπήλαιο της Αττικής έντομο, το οποίο ο κ. L. Chopard του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας των Παρισίων προσδιόρισε ως νέα μορφή και ονομάστηκε *Dolichopoda petrochilosi* προς τιμήν του Γιάννη Πετρόχειλου. Δελτίο Ε.Σ.Ε., Ιουλ. - Σεπτ. 1953, τ.ΙΙ, τ.4, σ. 150.

1954: Το Ζωολογικό εργαστήριο του Πανεπιστημίου της Τουλούζης ανακοίνωσε με επιστολή του στην Ε.Σ.Ε. ότι προσδιορίστηκε νέο γένος και είδος σπηλαιοβίου ζώου στην Ελλάδα στο σπήλαιο του «Λεονταριού» Υμητού και στο οποίο δόθηκε το όνομα *Acteoniscus petrochilosi*. «Δελτίο Ε.Σ.Ε.», Οκτ. - Δεκ. 1954, τ.ΙΙ, τ.8, σ. 254.

1955: Κατά τις βιοσπηλαιολογικές έρευνες στην Αττική, που πραγματοποίησε ο Ελβετός βιοσπηλαιολόγος P. Strinati με βοηθό την Άννα Πετροχειλίου τον Ιανουάριο του 1954, ανακαλύφθηκε Νυχτερίδα *Rhinolophus mehelyi*, κρανίο από το σπήλαιο «Νύμφης» Κουβαρά, που είναι

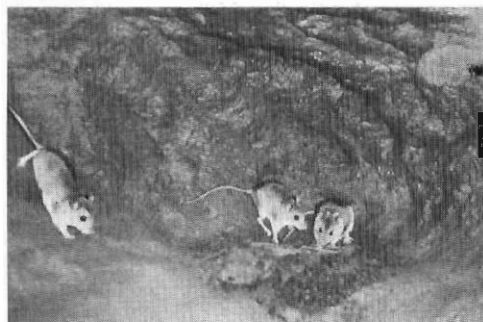

36

37

Εικόνα 36-37: 36. Σπηλαιόβιο έντομο του γένους *Δολιχοπόδων* Πετροχειλόζι – 37. Λεπτομέρεια κεφαλής *Δολιχοπόδου* Πετροχειλόζι (φωτ. Κ. Μερδενσιάνου).

38

39

Εικόνα 38-39: Ποντίκια στο αρχαίο σπήλαιο-μεταλλείο ώκρας και μικτών θειούχων στην Αγία Ελένη Ζυγού Καβάλας σε βάθος 100 μ. από την είσοδο (φωτ. Λ. Χατζηλαζαρίδη).

το πρώτο αυτού του είδους που βρέθηκε στην Ελλάδα. Επίσης τα παρακάτω:

1) *Rhinolophus hipposideros minimus*, στο σπήλαιο «Αμμώνων» (Πεντέλης). 2) *Reptiles* που μελετήθηκαν από τον ίδιο. 3) *Isopodes Terrestres*, μελετήθηκαν από τον καθηγητή Vandél. *Acteoniscus petrochilosii*, στο σπήλαιο Κερατέας. *Harpophthalmus Strinati*, στα σπήλαια «Αμμώνων» και «Λεοντάρι». *Alpioniscus*, στο σπήλαιο «Λεοντάρι». *Chaetophiloscia pseudocellaria*, στα σπήλαια «Λεοντάρι» - Χαβάρα - Κερατέα. *Porcellio laevis*, στα σπήλαια «Λεοντάρι» και «Νύμφης» Κουβαρά. 4) *Coleopteres*, μελετήθηκαν από τον Η. Coiffait. 5) *Coleopteres staphylinides*, μελετήθηκαν από τον J. Jarrige. *Medon scythomira*, στο σπήλαιο «Λεονταριού». «Δελτίο Ε.Σ.Ε.», Ιούλ. - Σεπ. 1955, τ. III, τ. 3, σ. 74.

1963: Κατά την 1η Διεθνή Σπηλαιολογική Σύνοδο στην Ελλάδα, Σεπ. 1963, ο βιοσπηλαιολόγος δρ. Η. Coiffait ανακοίνωσε νέο είδος σπηλαιόβιου ζώου από την Ήπειρο και στο οποίο έδωσε το όνομα *Duvalius (Eudivalius) petrochilosii*, n. sp. (Col. Carabidae). «Δελτίο Ε.Σ.Ε.», Απρ. - Σεπ. 1966, τ. VIII, τ. 6-7, σ. 201.

1969: Ο βιοσπηλαιολόγος δρ. Η. Coiffait ανακάλυψε στο σπήλαιο «Βλυχάδα» Δυρού νέο είδος σπηλαιόβιου ζώου *Medon*, το οποίο αφιέρωσε στην Άννα και τον Γιάννη Πετρόχειλο. Το όνομά του είναι *Medon petrochilosii*. «Δελτίο Ε.Σ.Ε.», Ιούλ.-Σεπ.1970, τ.Χ., τ.7, σ.67.

1970: Η Γαλλίδα βιοσπλαιολόγος Mme Βουδου ανακοίνωσε στη μελέτη της που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Biologia Gallohellenica*, τ. III, αρ. 1, 1970, διάφορα είδη Δολιχοδών από την Ελλάδα και προτείνει τη δημιουργία υπογένους με τον τίτλο *Groupe Petrochilosina* (*Dolichoroda*) προς τιμή της Άννας Πετροχειλίου. «Δελτίο Ε.Σ.Ε.», Οκτ. - Δεκ. 1972, τ. XI, τ. 8, σ. 186.

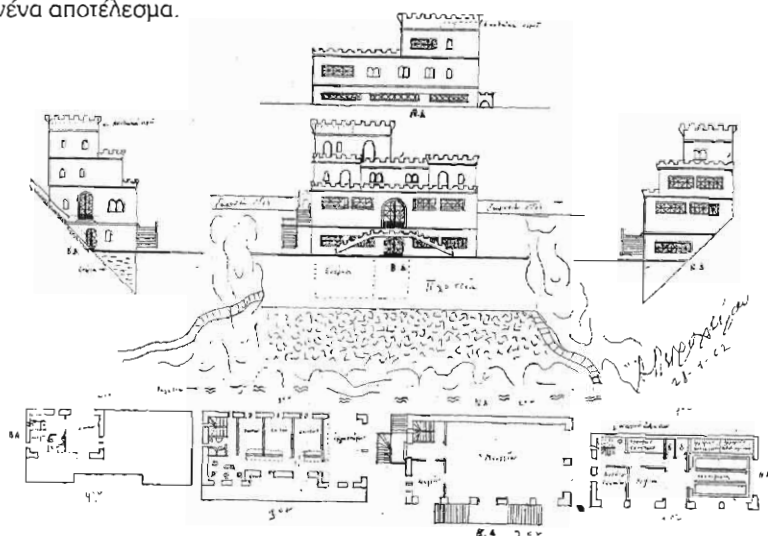
1983: Η Καθ. Ι. Ηλιοπούλου που από το 1977 μελετούσε τα Ελληνικά χειρόπτερα ανακοινώνει τον πιο ενημερωμένο κατάλογο χειροπτέρων των σπηλαίων της Ελλάδας (*Int Meeting on the show caves and their problems*, Athens p.p. 224-228). Η ίδια ερευνήτρια περιέγραψε τέσσερα υποείδη νέα για την επιστήμη και παραμένει η μόνη Ελληνίδα που έχει μελετήσει τα χειρόπτερα των σπηλαίων της Ελλάδας μέχρι σήμερα.

1986: Ο βιολόγος Κ. Παραγκαμιάν, υπεύθυνος του Τ. Τμήματος της Ε.Σ.Ε. Κρήτης, άρχισε συστηματικές δειγματοληψίες στα σπήλαια της Ελλάδας (κυρίως στο νότιο αιγαϊκό τόξο). Η πρόοδος των ερευνών του ανακοινώνεται σε πολλά Ελληνικά και παγκόσμια συνέδρια και δημοσιεύεται σε διεθνή και Ελληνικά περιοδικά μεταξύ των οποίων και «Δελτίο της Ε.Σ.Ε.» (τόμοι 19 και 20). Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί δειγματοληψίες σε 780 σπήλαια και βάρθρα της Ελλάδας, από τα οποία έχουν ανακαλυφθεί 32 νέα είδη για την επιστήμη.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η ιδέα για ίδρυση Σπηλαιολογικού Ινστιτούτου στη Μάνη και ιδιαίτερα στον Πύργο Δυρού, όπου και τα γνωστά σπήλαια με το παγκόσμιο τουριστικό και επιστημονικό ενδιαφέρον, ήταν του ζεύγους Πετροχειλίου. Ούτε ο θάνατος του Γιάννη Πετροχειλίου δεν σταμάτησε τις προσπάθειες για την υλοποίησή του, ενώ είχε αποφασιστεί να του είναι αφιερωμένο τμητικά.

Είχαν μάλιστα προχωρήσει και τα αρχιτεκτονικά σχέδιά του το 1962. Παρόλα αυτά όλες οι ενέργειες της Ε.Σ.Ε. για την υλοποίηση του Σπηλαιολογικού Ινστιτούτου Μάνης, προς τον Ε.Ο.Τ, που είχε αποκτήσει την κυριότητα του συγκεκριμένου χώρου, απέβησαν μάταιες και χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

Εικόνα 40: Το σχέδιο αρχιτεκτονικής μελέτης του Ινστιτούτου Γεωλογίας και Σπηλαιολογίας στο Δυρό Μάνης.

Η Ε.Σ.Ε. ΙΔΡΥΤΙΚΟ ΜΕΛΟΣ U.I.S. ΚΑΙ S.F.E.C

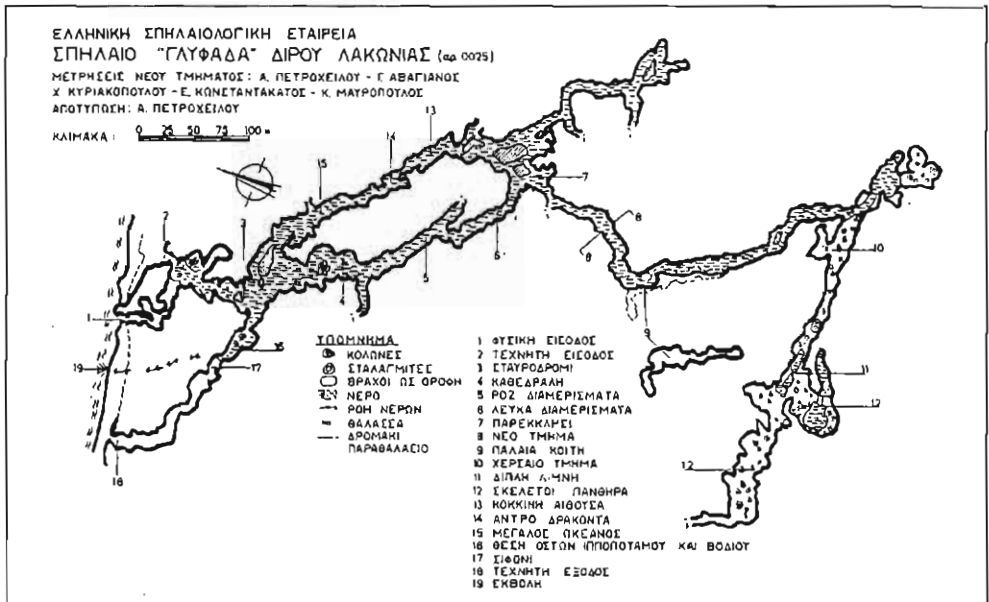
Η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία από της ιδρύσεώς της είναι μέλος τακτικό της Διεθνούς Ενώσεως Σπηλαιολογίας – Union Internationale de Spéléologie (U.I.S.) από τις συνελεύσεις της οποίας δεν απουσίασε ποτέ. Μάλιστα για τη συνέπειά της αυτή βραβεύθηκε από τον U.I.S. η εκπρόσωπός της κυρία Άννα Πετροχειλίου, επίτιμη Πρόεδρος της Ε.Σ.Ε.

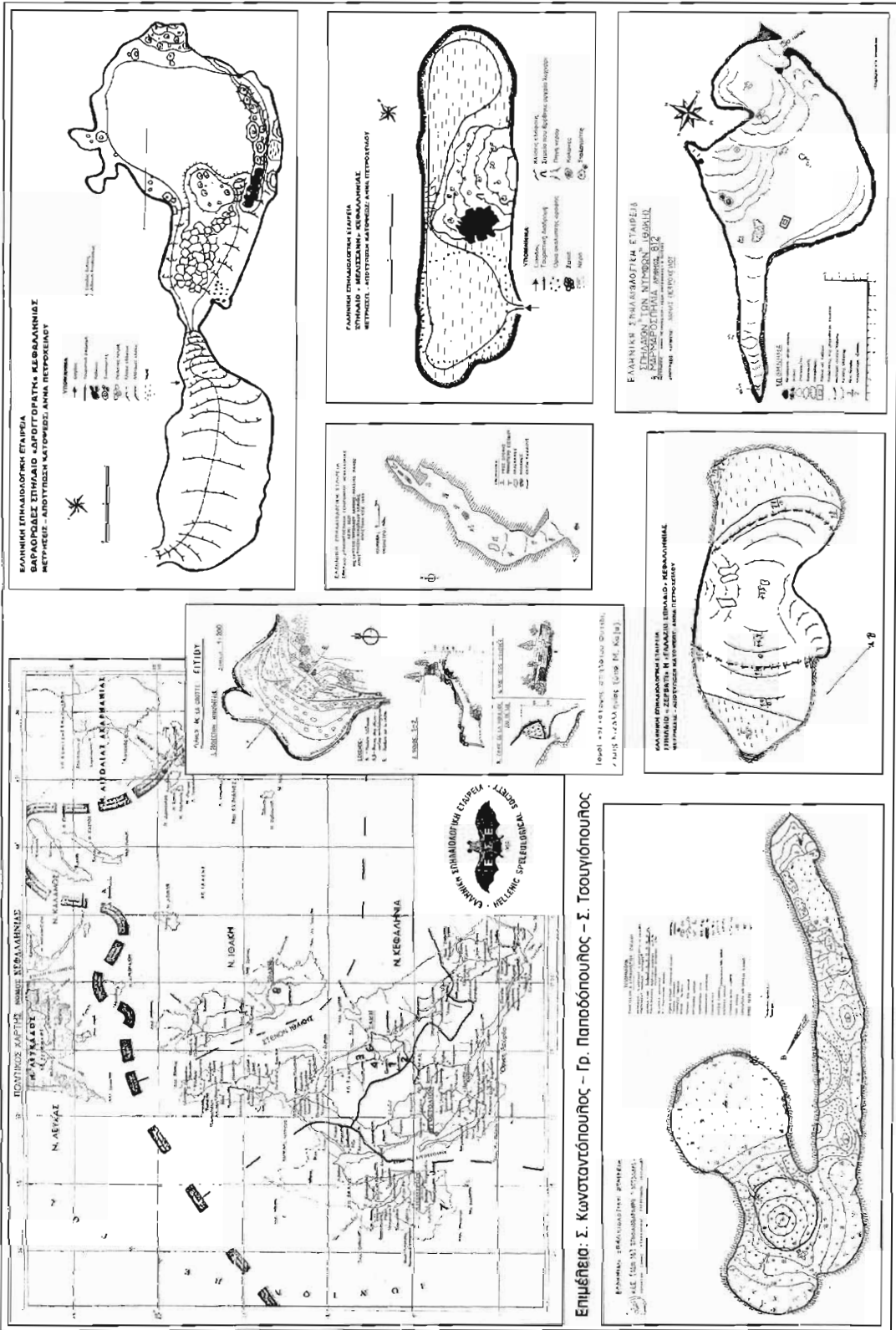
Παράλληλα η Ε.Σ.Ε. υπήρξε ιδρυτικό μέλος (1990) στην Σπηλαιολογική Ομοσπονδία των χωρών της Ε.Ο.Κ. – Speleological Federation of E.E.C., σήμερα Ευρωπαϊκής Ένωσης, (S.F.E.C.), εκπροσωπώντας τους Έλληνες σπηλαιολόγους.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

Στο «ΔΕΛΤΙΟ της Ε.Σ.Ε.» δημοσιεύονται σχεδιαστικές παρατηρήσεις του Γιάννη Πετροχειλίου με σχεδιαγραφήματα - σκαριφήματα - κάθετες τομές. Στο «Δελτίο» του Ιουλίου 1951, τόμ. Ι, τεύχ. 1, στη σελ. 7 δημοσιεύεται το πρώτο του σχέδιο που είναι για το σπήλαιο «Γλυφάδας» Δυρού Μάνης. Τις βάσεις για τη χαρτογράφηση των σπηλαίων μας βάζει η Άννα Πετροχειλίου, κυρίως με χάρτες κατόψεων εκατοντάδων σπηλαίων. Το δε πρώτο ανυπόγραφο σχέδιό της για το σπήλαιο Περάματος Ιωαννίνων δημοσιεύεται στο «Δελτίο» του Νοεμβρίου 1952, τόμ. Ι, τ. 5, στη σελ. 263. Ενώ το πρώτο της υπογεγραμμένο είναι με την κάτοψη του σπηλαίου πηγής «Μααρά» στο ίδιο «Δελτίο» στη σελ. 293. Σημειώνεται ότι δεν έχουμε καμία μελέτη του θέματος των Ελληνικών σπηλαιοχαρτογραφήσεων.

Με τη χαρτογράφηση των σπηλαίων μας επίσης ασχολήθηκαν χρονολογικά τα μέλη της Ε.Σ.Ε. και των οποίων οι χάρτες δημοσιεύθηκαν στο «ΔΕΛΤΙΟ», 1951-1994: Ελευθ. Πλατάκης, Ι. Ιωάννου, Ιωάν. Τσιφετάκης, Κ. Παλληκαρόπουλος, Κ. Ατακτίδης, Κ. Μερδενισιάνος, Θ. Σκούρας, Κ. Ζούπης, Λ. Χατζηλαζαρίδης, Ευάγ. Τσίμπανης, Ν. Βαρβέρη, Θ. Κιτσέλης, Αντ. Σιφναίος, Αντ. Μπαρτσιώκας, Σταμ. Κίρδης, Χ. Νικολάου, Ελ. Κόνιαρη, Χρ. Κυριακοπούλου, Γ. Αβτζής, Κ. Παραγκαμιάν, Ι. Νάθνας, Σ. Πατραμάνης και άλλοι.

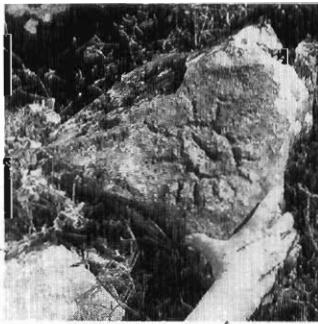

Εικόνα 42: Σχεδία κατ'οφθαλμικήν των σπουδαιότερων σπηλαίων του ν. Κεφαλληνίας τοποθετημένα στο χάρτη του νομού, ενδεικτική δημοσίευση από τη σειρά των χαρτών με τους νομούς ολης της Ελλάδος.

ΒΡΑΧΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Η Ε.Σ.Ε. με τις έρευνες σε σπήλαια της Νάξου το 1962 εντόπισε εντοιχισμένες δύο πλάκες με βραχογραφίες σε ξηρολιθιά της Κορφής τ' Αρωνιού, οι οποίες μεταφέρθηκαν στο Μουσείο του χωριού της Απείρανθος. Ο τοπικός μελετητής των βραχογραφιών του νησιού Μιχάλης Μπαρδάνης γίνεται μέλος της Ε.Σ.Ε. και δημοσιεύει τα αποτελέσματα των μελετών του το 1966. Η δημοσίευση των Άννα Πετροκείλου και Ιωάννη Ιωάννου στο «Δελτίο» του Ιουλ. - Δεκ. 1962, τ. VI, τ. 7-8, σ. 43-49 είναι και η αρχή της βιβλιογραφίας για τις Ελληνικές βραχογραφίες. Βασικοί μελετητές των βραχογραφημάτων είναι και οι: Χρ. Ντούμας, Γ. Κορρές, Ν. Μουτσόπουλος, Χρ. Παπουτσάκης, Paul Faure, Δ. Τριαντάφυλλος, Κ. Ατακτίδης, Ν. Συμεωνίδης, Γ. Θεοδώρου, ενώ το μέλος μας Λάzaros Χατζηλαζαρίδης μετά από ενδιαφέρον του καθηγητή Γ. Χουρμουζιάδη κάνει διδακτορικό στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με θέμα τις βραχογραφίες του Παγγαίου και του νομού Καβάλας.

43

44

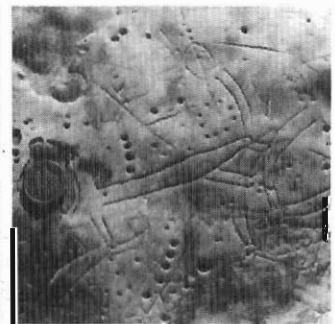
45

46

47

48

Εικόνες 43-48: 43. Βραχογράφημα "αϊδοίου", το οποίο ήταν σε βράχο στο μονοπάτι που ένωσε το χωριό Πύργος με τα σπήλαια Δυρού Μάνης και καταστράφηκε (φωτ. Εδ. Ηλιόπουλος) – 44. Βραχογράφημα από το Κρουονέρι Καβάλας (φωτ. Λ. Χατζηλαζαρίδη) – 45. Βραχογράφημα από την Κορφή τ' Αρωνιού Νάξου (φωτ. Ι. Ιωάννου) – 46. Βραχογράφημα που εντόπισε η ομάδα του Κ. Ατακτίδη στα Λουτρά Λουτρακίου Αριδαίας Πελλάνας (φωτ. Ι. Ιωάννου) – 47. Βραχογραφίες που επεσήμανε η ομάδα του Κ. Ατακτίδη στην Αριδαία (φωτ. Ευρ. Μπαλτάκη) – 48. Βραχογραφήματα στο σπήλαιο Σκορδαλίκια τ' Ασφένδου Χαλίων (φωτ. Γ. Θεοδώρου).

ΞΕΝΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΠΟΥ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Σ.Ε. ΜΕΛΕΤΟΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΠΗΛΙΑ

Η διεθνής προβολή της Εταιρείας είχε ως αποτέλεσμα την κάθοδο στην Ελλάδα επιφανών ξένων επιστημόνων, που σε συνεργασία με την Ε.Σ.Ε. μελετούν Ελληνικά σπήλαια. Οι επιστημονικοί κλάδοι που ερευνούν είναι πολλοί, αφού τα Ελληνικά σπήλαια είναι ανεξάντλητη πηγή για επιστημονικές έρευνες και μελέτες. Μεταξύ αυτών αναφέρονται ο Σουηδός Lindberg, οι Γάλλοι Paul Faure και Coiffait, ο Ελβετός Strinati, οι Αυστριακοί Zoettle και Maurin, ο Λιβανέζος S. Karkabi, οι Τσέχοι Coufalik, Kala, Ondrousek, Vodinky, οι Ιταλοί Bertolani, Rossi και άλλοι.

Ιδιαίτερα ο καθηγητής Πανεπιστημίου Γαλλίας Paul Faure μελέτησε Κρητικά σπήλαια σε συνεργασία με τον Ελευθέριο Πλατάκη, Πρόεδρο του Κλιμακίου Κρήτης της Ε.Σ.Ε. και κυρίως τη λατρευτική πλευρά της θρησκευοσπηλαιολογίας μας. Περισσότερα ονόματα ξένων στο θέμα όσων έχουν δημοσιεύσει εργασίες τους στο «Δελτίο της Ε.Σ.Ε.».

Εικόνα 49: Ο Γιάννης και η Άννα Πετροχείλου με τον Γάλλο βιοσπηλαιολόγο Η. Coiffait στην είσοδο του σπηλαιίου Γλυφάδα Δυρού Μάνης.

ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ Ή ΣΠΕΛΕΟΛΟΓΙΑ;

Σε Διεθνή Σπηλαιολογικά Συνέδρια πολλοί ανακίνησαν θέμα για το ποιος θα πρέπει να είναι γενικό ο ακριβής όρος σε χρήση για την επιστήμη - έρευνα των σπηλαίων. Υπήρχε η πρόταση αλλαγής του όρου Σπηλαιολογία διά του Σπελεολογία. Αναφέρεται ότι οι λέξεις «σπήλαιον» και «σπέος» είναι εξίσου Ελληνικές και ότι η λατινική «speleum» προέρχεται από την Ελληνική λέξη. Συνεπώς και ο όρος «Speleologie» δεν αποτελεί βαρβαρισμό όπως ισχυρίζεται ο Courty που απάντησε σε άρθρο του Γ. Πετροχείλου, που δημοσιεύτηκε στο Bulletin de l' Ass. Spel. de l' Est, 1950, Fasc. 3-4.

Η λέξη «σπέος» απαντάται μόνον σε μερικούς ποιητές, ενώ η λέξη «σπήλαιον» από μεγάλο αριθμό πεζογράφων και είναι εκείνη που έχει επιζήσει μέχρι σήμερα και μάλιστα είναι σε

ευρεία χρήση από τον ονοματοθέτη λαό. Ο όρος Σπηλαιολογία είναι προτιμότερος και από τη συνηγορία ιστορικών λόγων, αλλά και για λόγους γλωσσολογικούς διότι είναι καταληπτότερος και σε άλλους λαούς διά μέσου της λατινικής λέξης *speleum*.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ

Οι δραστηριότητες της Εταιρείας αποτέλεσαν κατ' επανάληψη αντικείμενο απασχόλησης των Μ.Μ.Ε. Αθηνών αλλά και των επαρχιών. Πολλά άρθρα δημοσιεύτηκαν στις εφημερίδες και τα περιοδικά, επίσης καταχωρίστηκαν με μορφή επιστολών οι απόψεις της Εταιρείας για διάφορα τοπικού και γενικού ενδιαφέροντος σπηλαιολογικά ζητήματα. Αλλά και η Τηλεόραση και το Ραδιόφωνο έγιναν πολλές φορές φορείς σπηλαιολογικών θεμάτων της χώρας. Τα σπηλαιολογικά θέματα και κυρίως έρευνες και ανακαλύψεις των σπηλαιολόγων αποτελούν συχνά τμήματα της ειδησεογραφίας και καλύπτονται από τα μέσα δημοσιότητας.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ - ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

Ένας κλάδος της σπηλαιολογίας, όπου η Ε.Σ.Ε. απέδωσε σημαντικό έργο είναι η τουριστική αξιοποίηση σπηλαίων σε πολλές περιοχές της χώρας. Η σπηλαιολογική έρευνα με την έκταση, την οποία έλαβε, ήταν επόμενο να επισφραγίσει την πλουτοπαραγωγική αξία μερικών σπηλαίων, τα οποία με τη διευθέτησή τους αποτελούν αξιόλογες τουριστικές μονάδες που προσφέρονται προς εκμετάλλευση για πρώτη φορά στην Ελληνική τουριστική οικονομία. Η διευθέτησή τους έγινε με την έμπνευση και την καθοδήγηση μελών της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας. Το Ελληνικό Κράτος ήρθε επίκουρο αυτής της προσπάθειας και συγκεκριμένα ο Ε.Ο.Τ. υπήρξε ο πρώτος κρατικός φορέας που βοήθησε από το 1960 τις προσπάθειες της Ε.Σ.Ε.. Η Ελληνική τουριστική Σπηλαιολογία οφείλει την ανάπτυξή της κυρίως στο έργο της Άννας Πετροχειλίου που μελέτησε, επιμελήθηκε και παρακολούθησε τη διευθέτηση των περισσότερων από τα σπήλαια, που είναι σήμερα ζωντανοί τουριστικοί μαγνήτες προς όφελος της Εθνικής Οικονομίας.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΠΗΛΑΙΑ

Σπήλαια Περάματος και «Ανεμότρυπα» Πραμάντων Ιωαννίνων.

Σπήλαια «Γλυφάδας» και «Αλεπότρυπας» Δυρού Μάνης.

Σπήλαια «Δρογγοράτη» και «Μελισσάνη» Κεφαλλονιάς.

Σπήλαιο «Κόκκινες Πέτρες» Πετραλώνων Χαλκιδικής.

Σπήλαιο «Κουτούκι» Παιανίας Αττικής.

Σπήλαιο «Αγίου Γεωργίου» Κυλκίς.

Σπήλαιο «Λιμνών» Καστριών Καλαβρύτων.

Σπήλαιο Αλιστράτης Σερρών.

Σπήλαιο «Σφεντόνη» Ζωνιανών Ρεθύμνου Κρήτης.

Υπόγειος Ποταμός «Μααρά» Δράμας.

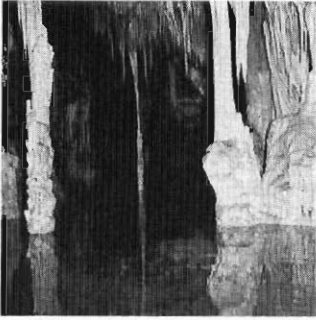
Σπήλαιο «Ωλιαρού» Αντιπάρου.

Σπήλαιο «Αγίας Σοφίας» Μυλοποτάμου Κυθήρων.

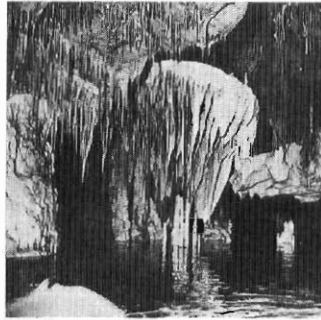
Σπήλαιο «Δικταίο Άντρο» Ψυχρού Λασιθίου Κρήτης.

Αξιοποιούνται τα σπήλαια «Μιλάτου» και «Μελιδονίου» Κρήτης,

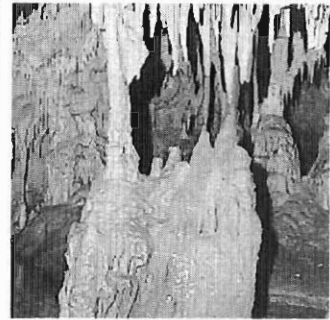
Καστανιάς Βοιών Λακωνίας.

50

51

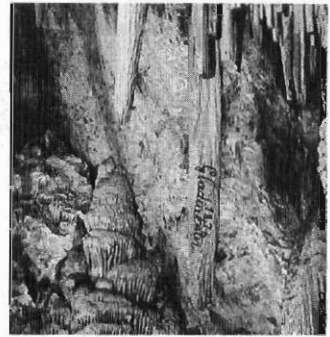
52

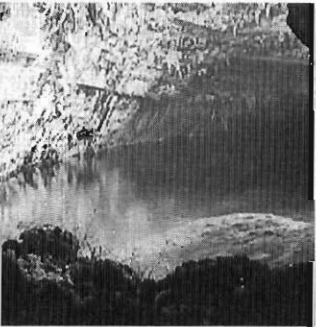
53

54

55

56

57

58

Εικόνα 50-58: 50. Σπήλαιο-υπόγειος ποταμός Γλυφάδα Πύργου Δυρού Μάνης (φωτ. Εδ. Ηλιόπουλου) – 51. Σπήλαιο-υπόγειος ποταμός Γλυφάδα Δυρού Μάνης (φωτ. Κ. Θεοκάρη) – 52. Σπήλαιο-υπόγειος ποταμός Γλυφάδα Δυρού Μάνης (φωτ. Ι. Ιωάννου) – 53. Σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας Αττικής. Η μικρή κολώνα πάνω από τον ογκώδη σαλαγαμίτη δεν σώζεται σήμερα (φωτ. Ι. Ιωάννου) – 54. Σπήλαιο Λιμνών, Καστριών Καλαβρύτων (φωτ. Φ. Παντούλια) – 55. Σπήλαιο Αντιπάρου – 56. Σπήλαιο-λίμνη Μελισσάνη Σάμης Κεφαλλονιάς (φωτ. Ι. Ιωάννου) – 57. Σπήλαιο-υπόγειος ποταμός Μααρά Δράμας. Από αριστερά Ι. Ιωάννου, Γ. Αβαγιανός, Γ. Δασκαλοθανάσης και Ν. Ιωαννίδης (φωτ. Γ. Κασπίρη) – 58. Σπήλαιο Αγίας Σοφίας Μυλοποτάμου Κυθήρων. Στην είσοδο του εκκλησία με εντυπωσιακές τοιχογραφίες (φωτ. Ι. Ιωάννου).

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ

Μερικές επιδόσεις που θεωρούνται ρεκόρ στην αθλητική σπηλαιολογία είναι η κατάβαση με βαρούλκο σε βάθος -168μ. στο βράθρο Αγκάθι Βάλτου Αιτωλοακαρνανίας από τον Γιάννη Πετρόχειλο (1956).

Η κατάβαση με ανεμόσκαλα σε συνολικό τμηματικό βάθος 208 μ. στο βράθρο των «Σκορπιών» Λεωνιδίου Πελοποννήσου από τους Ιωάννη Ιωάννου και J-M. Relin (1973). Η κατάβαση με μεταλλικά φρένα σε κατακόρυφο βάθος -415 μ. στο βράθρο της «Προβατίνας» Πίνδου από τους Γεώργιο Αβαγιανό, Κώστα Ζούπη (1978), Πέτρο Ρωμανά, Γιάννη Κασμάτη (1982), Σ. Κίρδη, Π. Πλέσσα (1991) κ.α., ενώ έχει κατακτηθεί και από Άγγλους, Βούλγαρους και άλλων εθνικοτήτων σπηλαιοαθλητές. Το «Χάσμα του Έπους» στην Πίνδο με συνολικό τμηματικό βάθος -451 μ. έχει κατακτηθεί από Σ. Κίρδη, Α. Αργυριάδη (1992) και πρόσφατα από το Τοπικό Τμήμα Κρήτης της Ε.Σ.Ε. έχουν κατακτηθεί ο «Τάφος» στα Πετροδολάκια (-475 μ.) και «Ταφκούρα» (-809μ.).

59

60

61

62

63

64

Εικόνα 59-64: 59. Ο Δημ. Λιάγκος, πρωτοπόρος ορειβάτης-σπηλαιολόγος (φωτ. Ι. Ιωάννου) – 60. Κατάβαση στο σπηλαιοβράθρο Παιανίας (φωτ. Γ. Αβιζής) – 61. Αθλητές σπηλαιολόγοι στην Καταβόθρα Μανικίων Εύβοιας (φωτ. Σ. Κίρδη) – 62. Σπηλαιοκατάδυση στο σπήλαιο Γενίτσαρη (φωτ. Σ. Κίρδη) – 63. Σπηλαιολογική κατάβαση στα Μανίκια Εύβοιας (φωτ. Χ. Γκάργκουλα). – 64. Σπηλαιοδιάσωση (φωτ. Κ. Μερδενισάνου).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Εκτός από την έκδοση του «ΔΕΛΤΙΟΥ της Ε.Σ.Ε.», που καλύπτει μεγάλο μέρος της δημοσίευσης των μελετών των μελών της και ξένων σπηλαιολόγων κάθε ειδικότητας, παρουσιάστηκαν εκδόσεις ανεξάρτητες από μέλη της Ε.Σ.Ε. με σπηλαιολογικά θέματα, όπως είναι οι οδηγοί σπηλαίων τουριστικά αξιοποιημένων και Σπηλαιολογικοί Οδηγοί της χώρας, καθώς και μελέτες μονογραφίες για σπήλαια.

Δεν αναφέρονται ανάτυπα δημοσιεύσεων από το «Δελτίο» και ανακοινώσεων σε Συνέδρια-Συμπόσια-Ημερίδες. Θα πρέπει να αφιερωθεί εργασία στη συγκέντρωση των μελετητών μελών της Ε.Σ.Ε., και όχι μόνον, των θεμάτων των ανακοινώσεών τους στα Εθνικά και Διεθνή σπηλαιολογικά συνέδρια. Ακόμα είναι αισθητή η απουσία βιβλιογραφικού καταλόγου για τις σπηλαιολογικές δημοσιεύσεις, που θα ήταν βασικό βοήθημα όσων ασχολούνται με την έρευνα και τη μελέτη της Σπηλαιολογίας μας.

Ο Γιάννης Πετροχειλός έχει εκδόσει το βιβλίο «Γεωτεκτονική», το πολυγραφημένο «Σπηλαιολογικές έρευνες στη Ν.Α. από το Κακόρεμμα ράχη του Υμπίου» και το «Γιατί και πώς γίνονται οι σπηλαιολογικές έρευνες» (1951). Επίσης έχει σχεδιάσει το Γεωφυσικό χάρτη των Κυθίων που εκδόθηκε το 1937 και το Γεωλογικό χάρτη του νησιού που έχει εκδόσει το Ι.Γ.Μ.Ε..

Η Άννα Πετροχειλού έχει εκπονήσει οδηγούς, σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες, των σπηλαίων «Περάματος Ιωαννίνων», «Γλυφάδας-Αλεπότρυπας» Δυρού Μάνης, (1967). Τον τόμο «Σπήλαια της Ελλάδας» έκδοση της Εκδοτικής Αθηνών, (1984). Οδηγό του σπηλαίου «Φάρος Αλαδινού Άνδρου» σε συνεργασία με τους Φ. Παντούλια και Θ. Κισέλη, (1994).

Ο Ιωάννης Ιωάννου τον οδηγό του «Σπηλαίου Κουτούκι Αττικής» (1971). Το πολυγραφημένο «Σύμβολα Χαρτογραφικά», (1965). Το «Σπηλαιολογικό Οδηγό της Ελλάδος» σε έκδοση της «Β.Ρ. Ελλάδος» το 1972.

Ο Δήμος Παπαδήμος το τρίτομο έργο για τα «Αποστραγγευτικά έργα της αρχαιότητας».

Ο Ελευθέριος Πλατάκης 2 τόμους για τα «Σπήλαια και άλλα καρστικά μορφαί της Κρήτης», (1973-5) και το βιβλίο «Αι πηγαι της Ικαρίας». Σημειώνεται ότι του Ε. Πλατάκη υπάρχουν πολλά ανάτυπα από δημοσιευμένες εργασίες του σε επιστημονικά περιοδικά.

Ο Κώστας Μερδενισιάνος εργασία για το «Σπήλαιον “Δρακότρυπα” Αναβρυτής Ναυπακτίας», Αθήνα 1971. Στοιχεία Σπηλαιολογίας, Αθήνα 1971.

Ο Θεόδωρος Σκούρας τον τόμο «Υπόσκαφες και Σπηλαιώδεις Εκκλησίες στη Σκύρο», 1979.

Ο Γεώργιος Γκλαβάς τον οδηγό «Οδοιπορικό στο σπήλαιο των Λιμνών», (1994).

Ο Θεόδωρος Πίτσιος τον τόμο «Ο Ταινάριος Άνθρωπος», Αθήνα, 2000. Αναφέρεται στις σπηλαιοανθρωπολογικές ανασκαφές του στην περιοχή Αππίδημα Αρεόπολης Μάνης.

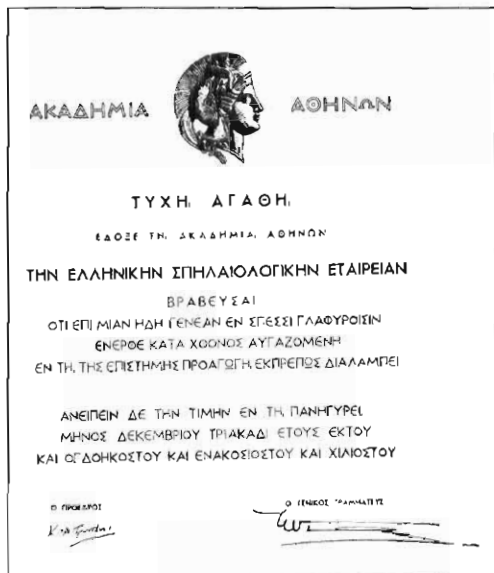
ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Στις 30 Δεκεμβρίου 1986 η Ακαδημία Αθηνών βράβευσε την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία για το έργο της. Στο βραβείο αναγράφονται τα κάτωθι:

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ, ΕΔΟΞΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ, ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ ΒΡΑΒΕΥΣΑΙ ΟΤΙ ΕΠΙ ΜΙΑΝ ΗΔΗ ΓΕΝΕΑΝ ΕΝ ΣΠΕΣΣΙ ΓΛΑΦΥΡΟΙΣΙΝ ΕΝΕΡΘΕ ΚΑΤΑ ΧΘΟΝΟΣ ΑΥΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΝ ΤΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗ-

ΜΗΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΕΚΠΡΕΠΩΣ ΔΙΑΛΑΜΠΕΙ, ΑΝΕΙΠΕΝ ΔΕ ΤΗΝ ΤΙΜΗΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑ-
 ΝΗΓΥΡΕΙ ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΤΡΙΑΚΑΔΙ ΕΤΟΥΣ ΕΚΤΟΥ ΚΑΙ ΟΓΔΟΗΚΟΣΤΟΥ
 ΚΑΙ ΕΝΝΕΑΚΟΣΤΟΥ ΚΑΙ ΧΙΛΙΟΣΤΟΥ.

Ο Πρόεδρος Κ.Α. Τρυπάνης.

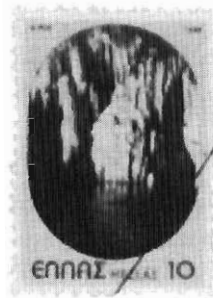
66

65

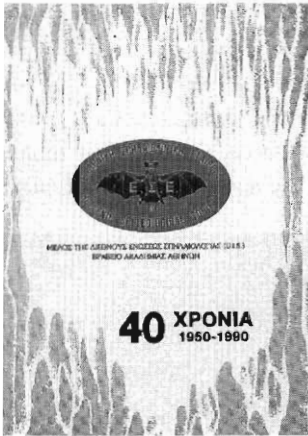
Εικόνες 65-66: 65. Το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών – 66. Ο καθ. Ν. Συμεωνίδης παραλαμβάνει το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών για την Ε.Σ.Ε. (30-12-1986)

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΠΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΠΗΛΑΙΑ

Από τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησε στις 15-3-1980 αναμνηστική σειρά γραμμα-
 τοσήμων με τίτλο «Κάστρα - Σπήλαια - Γεφύρια» που αποτελείται από έξι γραμματόσημα, δύο
 από τα οποία είναι αφιερωμένα στα αξιοποιημένα τουριστικά σπήλαια. Το σπήλαιο Περάματος
 Ιωαννίνων (κλάση δρχ. 8, τεμάχια 7.000.000) και το σπήλαιο «Γλυφάδα» Δυρού Μάνης (κλά-
 ση δρχ. 10, τεμάχια 5.000.000).

Εικόνα 67: Ο φάκελλος της πρώτης ημέρας κυκλοφορίας 15-3-1980.

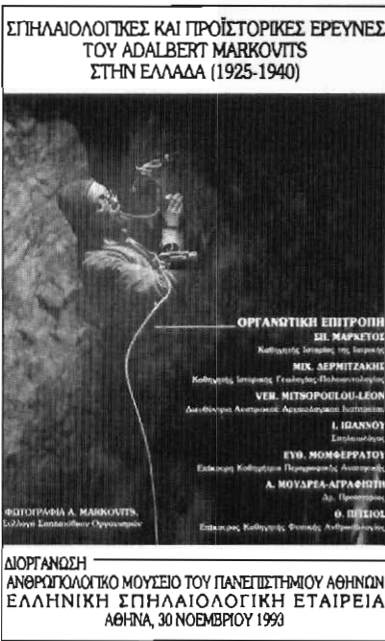
68

69

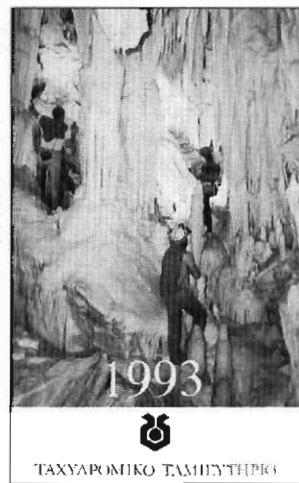
70

71

72

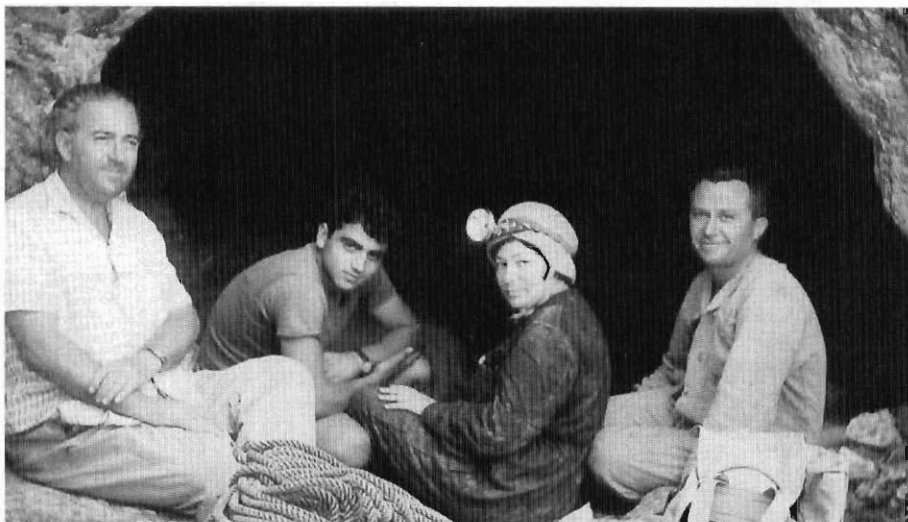
73

Εικόνες 68-73: 68. Το εξώφυλλο του προγράμματος για την εκδήλωση των 40 χρόνων της Ε.Σ.Ε. (1990) – 69. Αφίσα του Α' Παγκρήτιου Συμποσίου – Ηράκλειο Κρήτης (1986) – 70. Αφίσα του 5ου Διεθνούς Σπηλαιολογικού Συνεδρίου (1994) – 71. Αφίσα της Ημερίδας (30.11.1993) προς τιμήν του Άνταλμπερτ Μάρκοβιτς με θέμα τις «Σπηλαιολογικές και Προϊστορικές» έρευνές του στην Ελλάδα (1925-1940)» – 72. Έντυπο των μελών της Σπηλαιολογικής Ομοσπονδίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1992 - Επιμέλεια Γ. Θεοδώρου) – 73. Ημερολόγιο έκδοσης 1993 του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου, αφιερωμένου στα Ελληνικά σπήλαια με φωτογραφίες Γ. Αβαγιανού και κείμενα - επιμέλεια Γρ. Πουσαδόπουλου.

ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Ε.Σ.Ε.

α) Τοπικό τμήμα Κρήτης

Η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία με την υπ' αριθ. 35/12-1-1962 απόφαση του Δ.Σ. αυτής, συνέστησε το Σπηλαιολογικό Κλιμάκιο της στην Κρήτη αρχικά και όρισε Πρόεδρό του τον φυσικό Ελευθέριο Πλατάκη, (1910-1986). Ο Πλατάκης από την εποχή των σπουδών του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1928-1932) κατενόησε τη σημασία και την ανάγκη της επιστημονικής

Εικ. 74: Σπήλαιο Αγίου Ιωάννη Γκουβερνέτο Κρήτης. Από αριστερά ο Ελευθέριος Πλατάκης, ένας βοηθός της ομάδας, η Άννα Πετροχειλίου και ο Δημήτρης Λιάγκος.

Εικ. 75: Σπήλαιο Μελιδονίου Κρήτης, στο κέντρο της φωτογραφίας (του 1964) ο Ελευθέριος Πλατάκης, η Άννα Πετροχειλίου και η Ιλιάς Γκουρβέλου με την κόρη της.

μελέτης των καρσικών μορφών της Κρήτης. Άρχισε έκτοτε να συγκεντρώνει σχετικό υλικό. Ο Γιάννης Πετρόχειλος γράφει στην από 7-1-1951 επιστολή του: «Αγαπητέ κ. Πλατάκη. Επί τέλους έγινε και η δική σας και η δική μου επιθυμία να γίνη η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία... Πρότασις μελών δια την έγγραφήν σας δεν χρειάζεται, γιατί θα αναλάβουν την εισήγησιν δια την έγγραφήν σας οι εργασίες σας...».

Στο έγγραφο προς το ιδρυτικό μέλος της η Ε.Σ.Ε. αναφέρει και τα επόμενα: «Το Διοικητικόν Συμβούλιον της Εταιρείας, κατά την 35ην συνεδρίαν αυτού την 12-1-1962, λαβόν υπ' όψιν την επιδεικνυόμενν δραστηριότητα Υμών εν τη νήσω Κρήτη εις τον κλάδον των σπηλαιολογικών ερευνών, έλαβε παμψηφεί την απόφασιν της συστάσεως Σπηλαιολογικού Κλιμακίου υπό την προεδρίαν Υμών, συμφώνως των Καταστατικώ. Το Δ.Σ. ευελπιστεί, ότι διά της ως άνω ληφθείσης αποφάσεως παρέχει υμίν την δυνατότητα εκτεταμένης δράσεως και αξιοποιήσεως της μέχρι σήμερον πολυτίμου προσωπικής υμών δραστηριότητος εις τον σπηλαιολογικόν τομέα, επιλαμβάνεται δε της σημερινής ευκαιρίας, όπως ευχαριστήση Υμάς».

Το 1962 ο για πολλά χρόνια συνεργάτης του Ε. Πλατάκη καθηγητής Paul Faure έθεσε στη διάθεσή του χρήσιμο και πολύτιμο κατάλογο με πληροφορίες για 747 Κρητικά σπήλαια. Έκτοτε κατέγραψε 3.320 καρσικές μορφές στην Κρήτη. Ο P. Faure (1916 –) έκανε δύο εκδόσεις τόμων αποκλειστικά από τις σπηλαιολογικές του έρευνες στην Κρήτη. Το εξάιτερο έργο *Fonctions des cavernes cretoises*, (1974), και το *La vie quotidienne en Crete au temps de Minos*, (1973).

Η πλούσια βιβλιοθήκη του Πλατάκη και τα αρχεία του με όλες τις πληροφορίες που είχε συγκεντρώσει και ταξινομήσει σε 40 χειρόγραφους τόμους που έχουν 400 σελίδες ο καθένας, μετά τον θάνατό του κατατέθηκαν στη Βικελαία Βιβλιοθήκη Ηρακλείου. Όλος αυτός ο όγκος της εργασίας φανερώνει την άνθιση της σπηλαιολογικής έρευνας και μελέτης που έγινε από το 1962 έως το 1986.

Σημειώνουμε εκείνους που ασχολήθηκαν με σπηλαιολογικές έρευνες στην Κρήτη: Ελευθέριος Πλατάκης (1939-1986), Γεώργ. Μαρίνος και Βασ. Κυριαζόπουλος (1939), Γιάν. Πετρόχειλος (1950, 1952, 1953, 1954, 1960), Τ. Μανδαλάκη (1953), Γ. Μωυσίδης και Ν. Περράκης (1954), Κ. Ξεζάκης (1961), Ιωάν. Τσιφετάκης (1962 κ.έ.), Τζων Ζερβουδάκης (1963), Άννα Πετροχειλου (1963 κ.έ.), Ιωάν. Ιωάννου (1963 κ.έ.), Χρ. Μακρής (1969 κ.έ.), Φιλ. Ζαννάρας (1973).

Η Ε.Σ.Ε. για να τιμήσει τον Ελ. Πλατάκη αλλά και για να δώσει νέα ώθηση στην σπηλαιολογική έρευνα στην Κρήτη οργάνωσε το Α' Παγκρήτιο Σπηλαιολογικό Συμπόσιο τον Απρίλιο του 1989. Πράγματι ένας πυρήνας νέων ερευνητών αναζωπύρωσε τις σπηλαιολογικές έρευνες Κρήτης. Μόνο στην τριετία 1989-1990 ερευνά 165 σπήλαια και βάραθρα στην Κρήτη, Κάρπαθο, Ρόδο, Σαντορίνη, Λακωνία, Μεσσηνία, Κορινθία, Φλώρινα και Κύθηρα. Την ομάδα των νέων μελών του Τοπικού Τμήματος της Ε.Σ.Ε. στην Κρήτη αποτελούν οι: Καλούσι Παργαμιάν, Γιάννης Νάθενας, Σταύρος Πατραμάνης, Ανδρέας Βαρδάκης και άλλοι. Τα εγκαίνια των γραφείων του Τοπικού Τμήματος Κρήτης της Ε.Σ.Ε. έγιναν στο Ηράκλειο στις 4-1-1991.

Έκτοτε πραγματοποιήθηκαν οι εξής δραστηριότητες:

- Δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό αρχείο με τα σπήλαια και βάραθρα της Κρήτης και καταρτίστηκε το πρόγραμμα «Απογραφής σπηλαίων και βάραθρων Κρήτης». Μέχρι σήμερα έχουν καταχωρισθεί 5.200 έγκοιλα.

- Εξερευνήθηκαν, χαρτογραφήθηκαν και περιγράφηκαν συνολικά 530 νέα σπήλαια και βάραθρα κυρίως στην Κρήτη, αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

- Η έντονη δραστηριότητα διακόπηκε για τρία περίπου χρόνια μετά τον άδικο χαμό του σπηλαιολόγου μας Σάββα Βαρδάκη στις 15 Ιουνίου του 1992 κατά την διάρκεια σπηλαιολογικής αποστολής, για πρώτη φορά στην 50χρονη δράση της Ε.Σ.Ε. Το Τμήμα τίμησε και θα εξακολουθεί να τιμά με σειρά ενεργειών.

- Από τα πρώτα χρόνια αναπτύχθηκε στενή συνεργασία με αλλοδαπούς σπηλαιολογικούς συλλόγους (από Γαλλία, Ιταλία, Γιουγκοσλαβία και Αυστρία). Χάρη σ' αυτές τις συνεργασίες αποκτήθηκαν γνώσεις και πείρα που οδήγησαν σε πολύ σημαντικές για την εποχή κοινές αποστολές όπως το Διπλοταύκι (-400μ.), τα Πετραδολάκια (-475μ.), κ.ά. Η εμπειρία αυξήθηκε τόσο πολύ ώστε το Τμήμα οργάνωσε και πραγματοποίησε λίγα χρόνια αργότερα με την συμμετοχή και σπηλαιολόγων του ΣΠΕΛΕΟ και ΣΕΛΑΣ εξερευνητική αποστολή στην Ταφκούρα (-809μ). Από τις διεθνείς αποστολές που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα ξεχωρίζει αυτή της Κύπρου, όπου σε συνεργασία με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε το μοναδικό βάραθρο της ελεύθερης Κύπρου (βάραθρο Ακάμα).

- Σημαντική ήταν η συμβολή του Τμήματος και στην προστασία των καρστικών μορφών της Κρήτης. Με παρεμβάσεις στην τοπική κοινωνία, καθώς και στο Εθνικό και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατάφερε: να σταματήσει η χρήση κεριών στο Σπήλαιο Ψυχρού Λασθίου (μια προσπάθεια που χρειάστηκε δυόμισι χρόνια ενεργειών), να εκτραπεί το τμήμα του Βόρειου Οδικού Άξονα που θα κατέστρεφε το σπήλαιο Φραγκαντών στα Μάλια και τελευταία να σταματήσουν οι εργασίες για την δημιουργία υπαίθριου θεάτρου 3.500 θέσεων μέσα στην εγκατακρημσγενή δολίνη «Βουλισμένο Αλώνι».

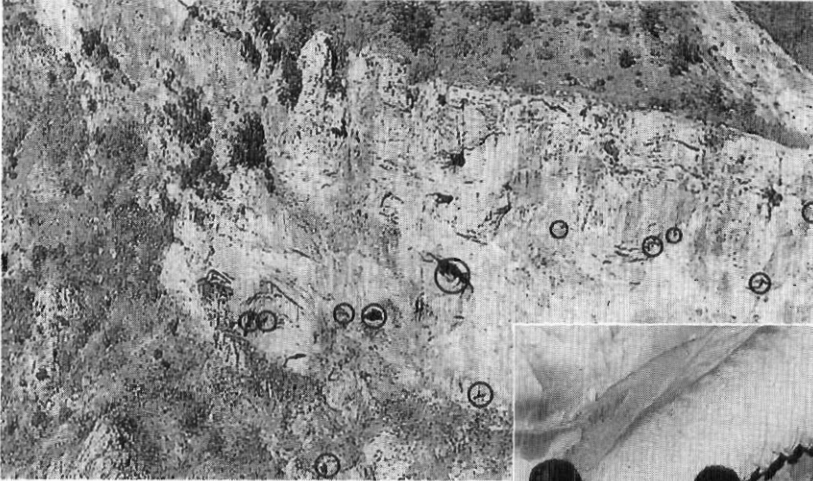
- Πάνω από ογδόντα σπηλαιολόγοι έχουν εκπαιδευτεί στα πλαίσια των σεμιναρίων που διοργανώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα το Τμήμα Κρήτης της Ε.Σ.Ε. Το Τμήμα βοήθησε αποτελεσματικά στην δημιουργία του Τμήματος Δωδεκανήσου της Ε.Σ.Ε. και στην εκπαίδευση των πρώτων μελών του.

- Οι σπηλαιολόγοι του Τμήματος έχουν πραγματοποιήσει συνολικά πάνω από 1.000 ομιλίες καλεσμένοι σχολείων, Δήμων, πολιτιστικών συλλόγων και άλλων φορέων.

Οι επιδόσεις στους τομείς των ανακαλύψεων και εξερευνήσεων, αλλά και το κοινωνικό έργο του Τμήματος Κρήτης της Ε.Σ.Ε., βρίσκονται σε πολύ υψηλό επίπεδο και αυτό οφείλεται στην ανιδιοτελή προσπάθεια του κάθε ενός από τα μέλη του. Η τοπική κοινωνία έχει αναμφισβήτητα αγκαλιάσει το έργο του. Χαρακτηριστικό και πρόσφατο παράδειγμα είναι η καταγραφή και ανάλυση των επιγραφών του ιδιαίτερα σημαντικού τεχνητού σπηλαίου «Λαβύρινθος Γόρτυνας». Η παρουσίαση των χιλίων τριακοσίων επιγραφών που για έξι τουλάχιστον αιώνες ανέγραφαν οι επισκέπτες του σπηλαίου στα τοιχώματά του, πέρα από την επιστημονική της αξία προκάλεσε και θα εξακολουθεί να προκαλεί για καιρό ακόμα ρίγη συγκίνησης στους απογόνους των επισκεπτών.

β) Τοπικό τμήμα Καβάλας

Το 1962 ο Κώστας Ατακτίδης τότε μαθητής, συνεργάζεται με μέλη της Ε.Σ.Ε. για την έρευνα του σπηλαίου-ορυχείου Λεύκης Καβάλας. Με πρωτεργάτη τον ίδιο, ως σπηλαιοερευνητή

Εικ. 76: Άποψη καρστικής περιοχής Λουτρών Λουτρακίου Αριδαίας όπου διακρίνονται οι εισοδοί 15 σπηλαίων. (φωτ. τοποθέτηση σημείων των σπηλαίων Ευρ. Μπαλιτάκης-Κ. Ατακτίδης).

Εικ. 77: Σπήλαιο Β' Λουτρών Λουτρακίου Αριδαίας. Ο Κ. Ατακτίδης και ο Ε. Μπαλιτάκης (δεξιά) και η ομάδα που βοήθησε στην εντόπιση των 15 σπηλαίων της περιοχής και στην οργάνωση της 1ης Σπηλαιολογικής Συνάντησης στα Λουτρά το 1990.

πλέον, οργανώνεται η Σπηλαιολογική Ομάδα Καβάλας που πλαισιώνεται από τους Βαγ. Παπαδόπουλο, Ντ. Χρησιδίδη, Κ. Ορφανίδη, Χρ. Χαραλαμπίδη, Ελ. Φωτιάδου, Λάζ. Χατζηλαζαρίδη και άλλους.

Η Ομάδα Καβάλας με τα χρόνια ενδιαφέρθηκε και για σπήλαια της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας και της Βόρειας Ελλάδας. Στην 3η Συνάντηση των Φιλιππων του 1982 (Παύλεια '82) παρουσιάζεται η δράση της. Το αρχείο της αποτελείται από δεκάδες φακέλλους σπηλαίων. Μεγάλη επιτυχία της η αξιολόγηση των σπηλαίων Λουτρών Λουτρακίου Αριδαίας (το 1990) όπου εντοπίζονται με συνεργασία κλιμακίου σπηλαιολόγων της Ε.Σ.Ε. από την Αθήνα, 15 σπήλαια με πολλά τουριστικά και επιστημονικά ενδιαφέροντα όπως παλαιοντολογικά, σπηλαϊκού χριστιανισμού κλπ. Στον ίδιο χώρο πραγματοποιούνται ανασκαφές από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και την Εφορεία Παλαιανθρωπολογίας Σπηλαιολογίας του Υ.Π.Π.Ο. ενώ έγινε κέντρο ενδιαφέροντος από πολλών ειδικοτήτων ξένους επιστήμονες. Στα Λουτρά ο Κώστας Ατακτίδης δημιουργεί το 1992 το πρώτο Σπηλαιολογικό Μουσείο, ενώ προωθείται η πρόταση του Ι. Ιωάννου για την ίδρυση εκεί του Πρώτου Σπηλαιολογικού Πάρκου της χώρας. Άλλη θετική δράση της Τοπικής Ομάδας Καβάλας είναι ο εντοπισμός μεγάλου αριθμού βραχογραφιών. Έχει δοθεί έως τώρα μεγάλη δημοσιότητα στις σπηλαιολογικές δραστηριότητές της από όλα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

γ) Τοπικό τμήμα της Ε.Σ.Ε. Βόρειας Ελλάδας

Στη Βόρεια Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Θεσσαλονίκη από 25ετίας περίπου υπήρξε δρα-

στηριοποίηση αρκετών μελών της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας σε σπήλαια της Κεντρικής, Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας με επικεφαλής τα τακτικά μέλη της Ε.Σ.Ε. Λάζαρο Χατζηλαζαρίδη, γεωλόγο-εκπαιδευτικό και Κώστα Ατακτίδη, επιχειρηματία.

Η ίδρυση όμως του Τοπικού Τμήματος Β. Ελλάδας πραγματοποιήθηκε το 1990 από τα Τακτικά μέλη της Ε.Σ.Ε. Καθηγητές του Τμ. Γεωλογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ελευθ. Βαβλιάκη, Γεωργ. Κουφό, Αντ. Ψιλοβίκο, Χ. Μπαλαφούτη, Θ. Αστάρα, Δ. Μουντράκη, τη Λέκτορα Ευαγ. Τσουκαλά και τον Ομ. Καθηγ. Λ. Σωτηριάδη. Τακτικά μέλη 20 και έκτακτα (φοιτητές) 40, εκπαιδευόμενοι.

Οι δραστηριότητες του Τμήματος επικεντρώθηκαν κυρίως στην πραγματοποίηση Σεμιναρίων σπηλαιολογίας (σπηλαιογένεση - σπηλαιοτεκτονική - σπηλαιοπαλαιοντολογία - γεωφυσικές διασκοπήσεις καρστικών εγκοίλων - σπηλαιομετεωρολογία κλπ.), εκπαιδευτικών εκδρομών και θεωρητικής ενημέρωσης, μελετών για την προστασία του σπηλαίου Αλισστράτης και φαραγγιού Αγγίτη Σερρών, σπηλαίου "Δρακότρυπα" Βρασών και άλλες, καθώς και θεωρητική ενημέρωση μεταπτυχιακού επιπέδου στη Γεωλογία και Φυσική Γεωγραφία. Δραστηριότητες που κάλυψαν τις περιόδους από το 1991 μέχρι σήμερα.

δ) Τοπικό τμήμα της Ε.Σ.Ε. Δωδεκανήσου

Το Τοπικό τμήμα της Ε.Σ.Ε. στη Δωδεκάνησο ιδρύθηκε επίσημα αρχές του 1999. Η προσπάθεια όμως άρχισε από το μέλος της Ε.Σ.Ε. Νίκο Παπανικολάου, όταν το 1992 εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Ρόδο. Στην αρχή δημιουργήθηκε μία μικρή ομάδα, που άρχισε την καταγραφή των σπηλαιοδών μορφών του νησιού, πέραν των καταγραμμένων στο γενικό αρχείο της Ε.Σ.Ε. Από το 1997 η ομάδα οργανώθηκε και στελεχώθηκε με άτομα με φυσικές ικανότητες, θέληση και εξοπλισμό σπηλαιολογικό, η οποία εξερεύνησε και κατέγραψε σπήλαια και βάραθρα με δυνατότητα κάλυψης του Νομού. Σήμερα το τοπικό αρχείο περιλαμβάνει 60 καταγραφές εξερευνημένων καρστικών μορφών, ενώ οι καταγραφές και πληροφορίες για όλο το νομό πλησιάζουν τις 300. Γίνεται εκπαίδευση νέων ενδιαφερομένων στη Σπηλαιολογία και προ-

Εικ. 78: Μέλη της Ε.Σ.Ε. του Τοπικού Τμήματος Δωδεκανήσου.

ωθείται η ιδέα της ανάγκης προστασίας των σπηλαίων και ενασχόλησης με τη φύση. Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε αποστολή στην Κρήτη και στην Πάτμο, Αρκιούς. Προετοιμάζονται κι άλλες, καθώς και ενημερωτικές ομιλίες.

Το Τοπικό Τμήμα σήμερα αριθμεί περισσότερα από 20 μέλη, με πρωτεργάτες της προσπάθειας εκτός του Ν. Παπανικολάου, τους Γ. Αποστολάκη, Γ. Γάνταρη, Π. Μαθαίου και Κ. Μητρούσκα.

ε) Τοπικό τμήμα της Ε.Σ.Ε. Καλαμάτας

Το νεότερο Τοπικό Τμήμα της Ε.Σ.Ε. είναι αυτό που ιδρύθηκε στις 28-4-1999 στην Καλαμάτα Μεσσηνίας από το μέλος της Ε.Σ.Ε. Παναγ. Τσάκωνα και δεκαπέντε ακόμη νέα μέλη. Οι μέχρι σήμερα δραστηριότητες αφορούν εκπαίδευση των μελών στα θέματα των σπηλαίων και εξοικείωσή τους με φυσικούς χώρους, στη χαρτογράφηση σπηλαίων, στη διερεύνηση και συσχέτιση εγκοίλων της περιοχής με προϊστορικά στοιχεία, πραγματοποίηση σεμιναρίου πρώτων βοηθειών σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό και απονομή σχετικών βεβαιώσεων, συμμετοχή Π. Τσάκωνα στη Β' Πανελλήνια Σπηλαιολογική Συνάντηση, καθώς και πραγματοποίηση δύο ομιλιών στο χώρο ΤΕΙ Καλαμάτας για την παρουσίαση του έργου της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας με προβολή διαφανειών και ερμηνεία των καρστικών φαινομένων από τον γεωλόγο και μέλος του Τμήματος Μικ. Αντωνόπουλο. Προγραμματίζεται η πραγματοποίηση σεμιναρίου, καταγραφή - χαρτογράφηση - φωτογράφηση των σπηλαίων του νομού, αγορά εξοπλισμού κλπ.

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Από μέλη της Ε.Σ.Ε.

- «ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ», για το σπήλαιο Γλυφάδα Δυρού Μάνης 1961, με συμμετοχή των μελών της Ε.Σ.Ε. Άννας Πετροχειλίου και Ιωάννη Ιωάννου σε παραγωγή και σκηνοθεσία Θ. Σπηλιώτη. Η ταινία βραβεύτηκε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.

- «ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΟΥΤΟΥΚΙ ΥΜΗΤΤΟΥ» από τον Δ. Λαζογιώργο-Ελληνικό με συμμετοχή της Άννας Πετροχειλίου, 1967.

- «ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑ». Αφιέρωμα μισής ώρας στο έργο και την προσωπικότητα της Άννας Πετροχειλίου. Παραγωγή Γιώργου και Ηρώς Σγουράκη, 1987.

- Ο ΚΩΣΤΑΣ ΜΕΡΔΕΝΙΣΙΑΝΟΣ γύρισε με δική του παραγωγή-σκηνοθεσία-επιμέλεια-παρουσίαση τις ταινίες: «Αναβρυτή-Σπήλαια και Παράδοση στον Ταΰγετο», (1980), η οποία βραβεύτηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού, (1981).

- «Ένας ζωντανός κόσμος στα βάθη της Γης», (1977), «Ταξίδι στο Άντρο του Δράκου», (1972), «Ταξίδι στα έγκατα της Γης», (1968), «Σπήλαιο Κάψια Τριπόλεως», (1982).

- «ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ»: Σειρά 16 ημίωρων επεισοδίων για την ΕΡΤ 2 (1981-82), η οποία προβλήθηκε αρκετές φορές σε επανάληψη. Η παραγωγή και η σκηνοθεσία ήταν του ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΣΠΙΡΗ η δε επιμέλεια της εκπομπής, τα κείμενα και η παρουσίαση ήταν του ΙΩΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ. Σε ορισμένα από τα επεισόδια συνεργάστηκαν και: η

Άννα Πετροχειλίου, η Χάρης Δεληγιώργη, ο Λάζαρος Χατζηλαζαρίδης, ο Κώστας Ατακτίδης και άλλοι. Παρουσιάστηκαν τα σπήλαια: Νταβέλη Πεντέλης, Πανός Πάρνηθας, Κερατέας και Νυμφολήπτου Βάρης Αττικής, Καταφύγι Αγ. Δημητρίου Σελίνιτσας, Καταφύγι του Βασιυνίδη Μεσσηνιακής Μάνης, Αγ. Ανδρέα Καστανιάς Βοιών, Σπήλαιο Λιμνών Καστριών Καλαβρύτων, τα σπηλαιομοναστήρια Παναγιά Έλωνα και Αγ. Νικόλαου Σύντζας Λεωνιδίου, Σπήλαιο Πελεκητά Ζάκρου Σπείας, Αγίας Παρασκευής Ηρακλείου, του Σφεντόνη η Τρύπα Ζωνιανών Ρεθύμνου Κρήτης, Αρχαίο λατομείο των Νυμφών Πάρου, Αγγαλάκι, Δρογγοράτη, Ζερβάτι ή Γαλάζιο σπήλαιο, καταβόθρες Αργοστολίου, ο Καραβόμυλος Σάμης και η σπηλαιο-λίμνη Μελισσάνη Κεφαλλονιάς, Σπήλαιο Αγ. Σοφίας Μυλοποτάμου Κυθήρων, τα βραχογραφήματα του Κρουονερίου Καβάλας και ο υπόγειος ποταμός Μααρά Δράμας.

Στην ίδια σειρά αφιερώθηκαν 3 ημίωρα επεισόδια στον υπόγειο ποταμό Γλυφάδα Δυρού Μάνης με επιμέλεια-κείμενα-παρουσίαση από την ANNA ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ και συμμετοχή των μελών της Ε.Σ.Ε. Γιώργο Αβαγιανό, Β. Κωνσταντακάτο, Χρ. Κυριακοπούλου.

- «ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΣΤΑ ΣΠΗΛΑΙΑ»: Σειρά 8 ημίωρων ντοκιμαντέρ της ΕΤ-2 (1987-88) με θέμα τα σπήλαια της Ελλάδας ως πολιτιστικά και αρχαιολογικά μνημεία σε σκηνοθεσία ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΝΑΜΑ και επιμέλεια ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γεωλόγου-Σπηλαιολόγου-Γ. Γραμματέα Ε.Σ.Ε, με συμμετοχή των μελών της Ε.Σ.Ε. και ειδικών επιστημόνων Καθηγ. Κ. Δαβάρα, Καθηγ. Γεωργ. Καββαδία, Καθηγ. Ιωαν. Μαλέντη, Καθηγ. Χ. Ντούμα, Καθ. Π. Ρηγόπουλου, Καθηγ. Γ. Σακελλαράκη, Καθηγ. Νικ. Συμεωνίδη, Καθηγ. Γεωργ. Χουρμουζιάδη, Βιβή Βασιλοπούλου, Χάρης Δεληγιώργη, Χρ. Οικονομόπουλο, Γεωρ. Παπαθανασόπουλο, Άννα Πετροχειλίου, Θεοδ. Σκούρα, Λαζ. Χατζηλαζαρίδη.

Οι τίτλοι της σειράς είναι: α) Οι πρώτες κοινωνίες, β) Πρωτόγονη τέχνη, γ) Το αίτιγμα των βράχων (βραχογραφίες), δ) Σπήλαια και μυθολογία, ε) Λατρευτικά σπήλαια της Κρήτης, στ) Το σπήλαιο-ναός του Πάνα, ζ) Υπόσκαφες και σπηλαιώδεις εκκλησιές, η) Το σπήλαιο ως τόπος γέννησης και θανάτου.

Η σειρά προβλήθηκε μέχρι σήμερα επανειλημμένα τόσο από την ΕΤ 2, όσο και από την ΕΤ 3.

- «Το ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΛΙΣΤΡΑΤΗΣ»: Ντοκιμαντέρ του Δήμου Αλιστράτης (1998) με κείμενα-παρουσίαση του Ομ. Καθηγ. Παν/μίου Αθηνών, ΝΙΚ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Αντ/δρου Ε.Σ.Ε., και επιμέλεια ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γ. Γραμματέα Ε.Σ.Ε.

- «Το ΣΠΗΛΑΙΟ ΛΙΜΝΩΝ ΚΑΣΤΡΙΩΝ»: Ντοκιμαντέρ της Δημ. Επιχείρησης Σπηλαίου Λιμνών (1994) με επιμέλεια του μέλους της Ε.Σ.Ε. ΓΕΩΡ. ΓΚΛΑΒΑ.

- «Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ»: Σε 4 γλώσσες του “Ελληνικού Κέντρου Ντοκιμαντέρ” (1999) με χορηγία Ε.Ο.Τ. σκηνοθεσία Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ και επιμέλεια ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γεωλόγου-Σπηλαιολόγου-Γ. Γραμματέα Ε.Σ.Ε.